

entre fembraces
 ab dos bagasses
 vna ab tal fort
 son fill hach mort
 prest despullal
 e canuial
 ab altre viu,
 laltra sentiu
 veureu punyades:
 foren llunyades
 fon tal contesa
 dauant mi mesa
 la matadora,
 gran ralladora
 fort defenia,
 puix consentia
 e requestaua
 e fort instaua
 yol mig partis
 que no moris,
 laltram pregaua
 e fort ploraua
 tot loy donas
 sols viu restas,
 fiu dret juhi
 puix conegui
 qual mare fora
 la dormidora
 fiu castigar.
 ¶ Sens comparas

fon cas pijor
 de gran error
 mares traydores,
 dissipadores,
 e celerades,
 deliberades
 tan scientment,
 com follament
 propis fills manquẽ
 vlls los arranquen
 e allisien,
 perque mils sien,
 acaptadors
 e viuidors
 sobrel pays,
 de bon auis
 art doctrinal
 dot e cabal
 sos fills hereten,
 de cert cometen
 molta maldat
 lo fill sanat
 vollent mancar,
 mes vull contar
 llur crueldat
 e prauitat
 per incident
 lo solch torcent.
 ¶ En temps antich
 no feu publich

L

PRIMERA PART

acte maluat
 e celerat
 semiramis
 que feu moris,
 e de sa ma
 hun fill mata
 per no cumplir
 ni obeyr
 fon manament,
 gran foch ardent
 que si sentia
 son fill volia
 loy apagas,
 e lan fartas
 ell loy nega
 perçol mata
 la furiosa
 libidinosa,
 molts ne elegi
 e sen serui
 fins refusauen,
 com sen cansauen
 pus no podien
 no li playen
 feyals matar,
 a cans donar,
 ans los forçaua
 puix los mataua,
 be fon semblant
 exorbitant

e cruel acte,
 dos feren pacte
 sos fills mataffen
 els se menjassen,
 la hu menjaren
 puix pledejaren
 pel qui viuia
 morir deuia
 tambe menjat.
¶ E assetjat
 Hierusalem
 en hun strem
 de la ciutat,
 no fon trobat
 per los vehins
 olor sentins
 de carn molt fina.
 qu'vna vehina
 viuda iuhia
 mig fill cohia
 en ast partit,
 com a cabrit
 perquel menjas:
 e que stojas
 l'altra mitat,
 del fill cuynat
 begues lo brou.
¶ Ara de nou
 en la Bretanya,
 mare tacanya

dun fill molt bell
 per lo budell
 last li metc,
 pel cap hixque
 al foch lo mes
 com son fill ves
 mort e rostit,
 pare y marit
 bon christia
 a Deu crida
 viu loy tornas
 e reclamas
 al Vicent sanct
 ferrer pregant
 ressuscital,
 nos animal
 son fill matas
 per quel menjas?
 ¶ Vna maluada
 reyna fada
 deyas Athalia,
 farta dalgalia
 com a çabia,
 de malaltia
 Deu li feri,
 fill quin mori
 prest feu cercar,
 presos portar
 los fills reals,
 tots ab destrals

esquarterar
 feu e matar
 gran quantitat.
 ¶ Iohas furtat
 chich qui mamaua
 per quil amaua
 fonch amagat,
 e ben criat
 al temple dins
 per los rabins,
 ab tal remey
 fonch apres rey.
 ¶ E na Thamar
 no feu matar
 lo gran rey Cir,
 e feu partir
 lo cap del cos
 sense repos?
 ¶ Rey de sanchs got
 en lo ple bot
 dix vull fartar
 e confitar
 perques venjas.
 ¶ Vn altre cas
 vull dir terrible
 no menys horrible
 d'ira molt lleja
 de gran enueja
 iniquitat
 e crueldat

PRIMERA PART

de feres dones,
les amazones
quant començaren
dels que restaren
vius llurs marits
sans o ferits
duna batalla,
de colp destralla
les enuidades
auatodes
tots los nafraren,
tambe mataren
pares, germans,
fills, chichs, e gràs
tots hi moriren,
apres sumiren
casi infinides
ensenyorides,
han molt vixcut
e prou creixcut
matant los fills
com a conills,
no les femelles:
mas les mamelles
dretes lleuades,
ab archs armades
fent cruel guerra,
gran part de terra
cert conquistaren,
edificaren

temple bellissim,
mas nefandissim
obra molt vana
de na Diana,
fent Deu estrany
dor, o destany
fus contrafet.

¶ No fon mal fet
com na Iustina
mare mesquina
emperador,
del creador
renegadora,
emperadora
dels Arrians,
dels cristians
pus de vint milia
a la familia
martyrizar
feu e matar,
ans christiana
puix Arriana
apostata
puix esclata.

¶ Vna vil fembra
del nom nō mēbra
la qual tenia
fill qui seguia
al sanct Andreu,
com ella veu

joue politic
 del parel lit,
 linsta sullas
 e violas,
 fer nou volgue
 recorregue
 ellal pretor,
 posant clamor
 de violencia
 sens audiencia
 del innocent,
 no mal merent
 fonch condemnat
 fer offegat,
 llançat al riu,
 Deu lo feu viu:
 Andreu pregant
 del cel rajant
 llamp la feri,
 e descobri
 sa maluestat.

¶ No menys peccat
 e desamor
 feu na Leonor
 reyna Chiprana
 qui fon germana
 del vell quis dia
 duch de Gandia,
 a son cunyat
 tot descuydat

lo feu matar,
 e feu entrar
 dins Famagosta
 mes que llagosta,
 gent Genouefa
 de toba fesa
 e violada
 en la entrada
 prou ni hague.

¶ Cert be tingue
 iniqua furia
 e gran luxuria
 vna en Castella,
 Reyna vella
 mare del Rey
 cercant remey
 a sa calor,
 per folla amor
 dun Tagari
 donant veri
 al rey fill seu.

¶ Altre mal greu
 de no menys dan
 qual als chichs fan
 vull recitar,
 lo mal criar
 dels fills fadrins
 quels fan royns,
 ben empastats
 e viciats,

L iij

PRIMERA PART

cubrint escufant
 defenculpant
 ses oradures
 e traueffures,
 friandaries
 e llepolies,
 lladrupejar,
 tacanyejar
 axils defuien:
 pares bels crien,
 ab rahols baten,
 mares quels maten
 veureu cridar
 e flastomar,
 pare cruel
 ab lo feu vel
 los vlls los torquen,
 axils enforquen,
 dogals los filen
 los mes auilen,
 fi hu sols nan
 pus foll lo fan
 e ignocent
 grosser dolent,
 viudes pus nicis
 de pijors vicis
 los mes penjats
 son sos criats,
 los alcauots
 e galiots,

fembres errades
 e coronades
 en lo publich,
 viudes te dich
 les han criades,
 folles yrades
 si carta giren
 pus fort los firen
 e sens raho,
 ab bon basto
 veureu souar,
 cap, braç trencar,
 cruxir los ossos:
 la carn a mossos
 danques tallar,
 estopa lligar
 grossos moxells,
 ab bons cordells
 al ventre y cames,
 encendrey flames
 lleixant cremar,
 nas, dits lleuar,
 e a les filles
 ab les clauilles
 ferir de punta,
 la pell pus juncta
 e vergonyosa,
 ab fus filosa,
 arrancar lull
 llexarmen vull

llur crueldat,
 iniquitat
 insipienca,
 e negligencia
 pus recitar,
 per apartar
 lestil de llarch
 descolle llarch,
 e pus nols tire
 la ladre gire
 torne al cami
 don maparti
 al natural,
 llur general
 perque pensaren
 e començaren
 la indicible
 pudent horrible
 fort lebrofia
 la sodomia:
 Peccat no poch
 digne de foch
 del mundanal
 e infernal,
 al anima y cos
 dins lo llur cos
 no ben tancat
 per tal peccat,
 o com Deu vol
 formarse sol

del ques possible
 lo menys nohible,
 millor viuent
 ocultament
 obrant natura
 de podridura,
 dumors corruptes
 souint noy duptes:
 Sergantanetes,
 serps, granotetes,
 rates penades,
 feres alades,
 e baboynes,
 per draps cortines,
 volen e van,
 cranchs, polps si fan
 dits companyons,
 semblants ronyons,
 moles diformes,
 de lleges formes
 e monstruoses,
 mes son ventoses
 dodre mig buyt,
 daygues conduyt
 tabal, tambor,
 par la remor
 de llur costat
 ventositat,
 grossa vapor
 de llur fredor

L iiij

PRIMERA PART

dins engendrada
 en la yllada,
 molts sons fa fer
 com fa troter
 de Llenguadoch,
 no dura poch
 fer mentruoses
 molt enujoses
 lo quart del mes
 pertant james
 les dones Gregues
 monges e llegues,
 ni les juhies
 huyt o nou dies
 mentres sanch tenen
 no van ni venen
 a Deu pregar,
 al temple entrar
 nols es permes
 en lestiu mes
 per tant com puden.
 Del drap ques mudē
 fetilles fan,
 del quen roman
 may bon paper
 dell sen pot fer,
 sin fas peno
 mes al maymo
 de les galeres
 bon vent no esperes

ans les perdras
 sil cremaras
 may clar flameja,
 totitemps blaueja
 non val res lesca,
 la nafra fresca
 si lin fan bena
 se estiomena,
 o si fan chuchs
 qui tala buchs
 si del fum porta,
 dabelles morta
 cau la mitat,
 embolicat
 ab tal bafor
 de la llauor
 dels cuchs de seda,
 mes sen refreda,
 no sen auia
 o sescalua
 pur viune poca
 sil drap la toca,
 si son presents
 tocants vehents
 quāt han llur magna
 lome ques sagna
 pus sanch non hix,
 o sesmortix
 si tals saturen
 quant metges curen

home nafrat
 es tart curat,
 o ben prest mort,
 si van per lort
 los arbres sequen,
 maten entequen
 herbes sin cullen,
 e lespill sullen,
 e com llops miren
 mes si may firen
 ab sa saliuā,
 no esperes viua
 lescorpio
 infectio,
 e verins obra
 lo vi quels sobra
 en la llur copa,
 o si fan sopa
 e lo hom si beu
 rentar la deu.
 ¶ De furioses
 e rabioses
 goçets orinen,
 e senuerinen
 per tracio
 complexio,
 mudant ab art
 de certa part
 lo mir sit toca,
 la mort te floca

com Alexandre
 quin celiandre
 pera llonch vs,
 ab cert greix fus
 com diu la gent
 se fau vnguent
 e bruxes tornen
 en la nit bornen
 moltes sapleguen.
 De Deu reneguen,
 vn boch adoren,
 totes honoren
 la llur cauerna:
 quis diu viterna,
 mengem e beuen,
 apres se lleuen
 per layre bolen
 entren hon volen
 obrint les portes,
 moltes van mortes
 en foch cremades
 sentenciades
 ab bons processos,
 per tals excessos
 en Cathalunya,
 tal fet sis llunya
 de veritat,
 jas declarat
 en lo decret
 allat remet

L v

PRIMERA PART

fet es mirable
lo gran diable
qui les ginya
hi te la ma.
Ell les engana
e les profana
fins que son preses,
en carçre meses
a mal son grat
la libertat
com lan perduda:
pus nols ajuda,
nils val pus lart
delles ja fart
quant son al foch
ell sen trau joch
e sen fa trufa,
al foch los bufa
mes les damnades
son inclinades
naturalment,
mes follament
son fetilleres
e sortilleres,
conjuradores,
inuocadores
e adeuines,
moltes mesquines
ab grumencia,
nigromancia,

son fitonesses
les diablesses
totes malignes
cert son indignes
per los esguarts
de males arts
e fals compas
et alias
hom si acostre:
mas deu ser hoste
de sols mig dia,
e tirant via
poch aturant
e menys curant
del llur acost
qui passa tost,
e tant lom cansa
llur amistança,
affectio
dilectio,
treua y amor
sens oy, rancor,
gronyir, renynar,
no pot durar
al mes hun hora,
fino ab nora,
o ab fillastre,
fogre, padastre,
fogra, cunyada,
acompanyada

ab quis que sia,
 la reuesia
 es llur camisa,
 sens pagar sisa
 ab quants pratican
 ab tots repiquen,
 neguen si deuen
 crim fals alleuen,
 secrets descobren
 ab ales cobren,
 ab lo bech piquen
 e preuariquen,
 mentint difamen.

¶ Puix res no amen
 esser amades
 vana y debades,
 es tal vsança,
 sols sa criança
 ques tendrelleta
 mentres que alleta
 la pot amar,
 lo desmamar
 parteix lamor
 en la margor
 daceuer groch,
 qual en lo broch
 de llurs mamelles
 se posen elles
 quant los desmamẽ,
 ja par desamen

sa criatura,
 mostrant figura
 començament,
 e casament
 de la margosa
 vida penola
 que passar deuen,
 qui llur llet beuen
 e mal cuynat.

¶ Per mal veynat
 e sobres dan
 que totes fan
 a tot vñ hi
 hi prouchi
 Calixte papa
 vestint la capa
 d'apostolat,
 vent assolat
 e jas perdia,
 de dia en dia
 Lecclesiastich
 e estat monastich
 tot sacerdocí
 posat en oci
 se diuertia,
 es conuertia
 en dar plaes
 a ses mulles
 e sostenir,
 e mantenir,

PRIMERA PART

elles guarnides
cases fornides
deu inuocar
e conuocar,
tot lo apostolich
senat catholich
ab gran conflicte
ell feu edicte
e decret llarch
lleuant lembarch
tot rasament
del casament
als capellans,
sols appellans
foren los Grechs
qui com folls llechs
fan matrimonis,
llurs patrimonis
per los fills venen,
tots alienen
e destruixen,
Deu no seruixen
delliurament
liberament
viuen latins
qui tots matins
missant combreguën
tots a Deu pregun
dien ses hores,
mulles ni nores,

gendres, nebodes,
casaments bodes,
res nols embarga,
be fon amarga
hun temps lasgleya
com ellas vey
ser enganada.
¶ Vna maluada
hom se fingia
per sa mongia
e fictio,
electio
fon feta dell,
papa nouell
euidement
e dignament
Deu la mata,
ella esclata,
mostras ser dona
per tant en trona
publicament
ab tocament
si es hom se proua,
com se renoua
lo pare sanct,
totstemp pensant
quel redemptor
dells fundador
e fonament,
claus regiment

a hom dona
 e ordena
 sols mascle hom,
 guarden e com
 may nols engane
 dona, nils mane,
 ni ordens prenga,
 ni may emprenga
 de fer sermons,
 de fe tres mons
 regiraria,
 llur parlleria
 ni han permes
 ogen james
 confessions:
 delles perdons
 nunca se haurien,
 reuelarien
 peccats secrets,
 foren discretos
 promens e sauis
 los pares auis
 qui desuiaren,
 e apartaten
 de clerecia
 tal trauesia
 e gran destorp.

SEGONA
 part del tercer libre.

ETu vell corp
 com alquimista
 hauent ja vista
 llur art frustada
 altra vegada
 experimenta,
 no sen absentia
 ni sen aparta
 ni may se farta
 bufar al foch,
 e com en joch
 lo perdedor
 gran jugador,
 ab mala sort
 para pus fort
 e mil jochs muda
 fins que perduda
 ha sa moneda,
 may sen refreda
 ven tot quant te,
 quant noy ha que
 per jugar furta,
 a mort sahurta
 per tornar tost,
 fins que desbost
 guanye quisuulla
 allis despulla
 en lo taulell,
 Tu pages vell
 laciuios

SEGONA PART

porfidios
 axiu faras,
 not fartaras
 bufar al foch?
 escach pel roch
 tens per la dona
 sus, mat te dona
 puix foriguer
 te saben fer
 e nol conexas?
 yot prech ten dexes
 may pus no jugues
 ab tals fexugues.
 ¶ Si may te tempta
 la sua empremta
 tan afaytada
 e repintada
 per ta defensa,
 dins que son pensa,
 veules lluent
 no tenen dents
 alcofollades
 dulls afollades,
 per lemlanquir
 perden lo oyr,
 el odorar
 per lençofrar,
 al cap grans banyes
 dins han migranyes,
 veus les brodades

e diuifades,
 coha tallada
 crencha calada
 fins a les celles,
 fit paren belles
 ab tals vfanés
 no ten enganes,
 lleuals les robes
 mira quey trobes,
 llauals la cara
 ab aygua clara,
 forals tapins
 mira que tins
 vn vell monet,
 o cerronet
 tot cap e comes.
 Dóchs not inflames
 per les pintures
 ab brodades
 nin faces deus
 com los juheus
 nostres antichs
 del arreus richs
 delles tan bells
 collars, anells
 dor los foneren
 hun deu sen feren
 ydolatraren,
 bou adoraren.
Tu no adores

fes alcandores
 ni ses lligaces
 per ses caraces
 ni lluent pell,
 menys pel ceruell
 no ten tribules
 nit acomules
 ydolatries
 per frasqueries
 de quantes son,
 ni pel pregon
 ni pel defora.

¶ Mas tota hora
 ta carn refrena
 si guerrat mena
 libidinosa
 e furiosa,
 com fan lo brut
 si dius virtut
 de contenir
 no puch tenir,
 que ti esforces:
 car no fa forces
 la part carnal
 feruicial
 a la raho,
 de bon baro
 pren bon consell
 a cas nouell
 nou emergent

e contingent
 no necessari,
 ne voluntari
 ni impossible:
 mas deligible
 triant millor
 a ta calor,
 segons la lley
 donant remey
 may ha fallit.

¶ De sarments llit
 e dagnus cast
 fornix ton trast,
 e dun cantal
 te fes capçal,
 llançols dortigues
 ab quiet abrigues,
 muller de neu
 com Francesch feu,
 vetla, treballa,
 puja deualla
 fins que tenuig,
 com Ioseph fuig,
 vfa lo bany,
 reb cascun any
 sagnies dues,
 fes souint sues
 en ans del past
 per viure cast,
 les disciplines

SEGONA PART

é com te dines
 pa y aygua vsa,
 fin vi refusa
 e beu vinagre,
 lo menjar magre
 sols per la vida
 ab certa mida
 ans poch que massa
 carn de res grassa,
 llet e los ous,
 potatges, brous,
 lo menjar blanch
 fan molta sanch,
 donchs molt sement
 e mouiment
 legums fumosos
 son, e ventosos:
 cuyts o torrats,
 ventositats
 dintre recluses:
 les cornamuses
 fan fort inflar,
 dreçar sonar:
 Donchs carn, llegús,
 ni los perfums
 perque conciten
 apetits citen
 non vses gayre,
 mas ab desayre
 ta carn castiga

com enemiga
 portan lo lom
 plancha de plom
 cercol be estret
 de ferro fret
 en los renyons,
 mullals botons
 en aygua freda,
 axis refreda
 tal mouiment,
 lo sentiment
 raho senyora,
 la carn traydora
 del hom discret
 ab si retret
 deu rominar
 e dominar
 e ben regir,
 e deu fugir
 no sols pensar
 mas somniar
 auinentea,
 lluquet e tea
 es de chich foch,
 e poch a poch
 sencen molt gran,
 qui lo gran dan
 pot extimar
 qual per Thamar
 se feu Amon,

cert Absalon
 perçol mata,
 del que pensa
 creixquē grās flames
 si tant tin flames
 lo seny noy basta,
 tant te contrasta
 la carn yt mou
 tant fort te rou?
 si tant te crema
 torna ton tema
 puix tant te plau,
 com dix sent Pau
 mes val casar
 que no cremar.

¶ Quin casament
 no semblantment
 com mul, cauall:
 als quals seny fall
 mas sols casar
 per venerar
 lo sagrament,
 Deu molt tement
 per seus hauer
 dela muller
 fills successors,
 o per calors
 refrigerar
 o per esquiuar
 aquell peccat

pus difamat,
 o sino vols
 habitar sols
 per ser seruit
 e coscehit,
 per tals esguarts
 ab bones arts
 casar te pots,
 no per grans dots,
 per ser rixos,
 o per amos
 enfajati,
 qual seuol fi
 que ti moura
 crech quet coura,
 a hun plaer
 hauras certex
 tantes dolors
 quantes suors
 treballs de mort,
 ha hun deport
 ha lome darmes,
 per quet defarmes
 de tal fatiga
 conue yot diga,
 perque son tals
 descominals
 e don los ve
 tants mals, poch be
 hou be no dormes.

M

SEGONA PART

¶ Perquet informes
 pus prontament
 primerament
 vull explicar
 com llur peccar
 e mal los dura
 per sa natura
 e voler delles,
 les marauelles,
 virtuts, honors,
 premis, llahors,
 de sola vna
 mare comuna
 e primicera,
 uajor clauera
 capitanesa
 e alcaydesa
 de parays,
 per ton auis
 hi vull mesclar
 e recontar
 algunes coses,
 ab que deposes
 tos mouiments
 bruts sentiments,
 folls apetits
 e vils delits
 llexant en terra
 en lalta serra
 de meditar,

volent muntar
 lenteniment,
 pus clarament
 si vols apendre
 poras entendre
 lo que no veus
 solament creus
 ab simpla fe
 pel que dire,
 e meditar
 e contemplar
 millor poras,
 quant oyras
 les lligons velles
 hajes orelles.

¶ Deu prepotent
 lo mon present
 creat pensant,
 ell començant
 al firmament
 del ornament
 e diuisible,
 de tot visible
 fon creador,
 vtil senyor
 feu danimals,
 de minerals,
 treballador,
 cultiuador
 de ferm e mobile

hom vell bo, noble
 per ell creat
 en lo vert prat
 camp de domas
 hon no y romas,
 mas apartat
 fonch transportat
 en parays
 com sa dormis,
 Deu per sa ma
 dona forma
 duna costella,
 jus la mamella
 sens despertar
 ni destorbar
 lo llur sopor
 sense dolor,
 no res trencant
 ni foradant
 del hom traguc,
 e li plague
 costella fos
 no dret fort os:
 mas flach curuat
 redo voltat
 per sa natura,
 car tal figura
 per ser redona,
 molt poch sadona
 ab cos dret pla,

tal virtut ha
 e qualitat,
 ab lom pla nat
 ella ab sa punta
 may se conjunta,
 qual vol tal es,
 ni menys ni mes
 pus nos torçria:
 nis dreçaria
 ans se trencara
 si la forjara
 dalgun fort focil
 may fora docil,
 nunca flexible,
 pus fort flexible
 com larch Turques
 fet al reues,
 duna cabreta
 pres la coheta
 llengua lin feu,
 cert be preueu.
 Deu que seria
 ab maestria,
 imposa nom
 Adam al hom,
 Eua a la dona:
 Adam camp sona
 vermell, o roig,
 Eua mal goig
 maldicio

M ij

SEGONA PART

perdicio,
 e remor doſſos,
 boca e moſſos
 plor ſe interpreta,
 ſegons la lletra
 per Deu donada
 li fon manada
 vna primera
 lley prou llaugera
 que la ſeruas,
 ella ſoldas
 ab hun damnat
 apoſtatat
 a Deu rebel
 llançat del cel,
 ſuperbios
 molt enuejos
 mal esperit,
 ſols per ſon dit
 la lley trenca,
 esta pecca
 de criſt molt fort
 digne de mort,
 mageſtat lleſa
 per Deu repreſa
 fon, e citada,
 tota eſglayada
 comocio,
 compunctio,
 e reſtencia,

erubeſcencia
 ſe hach ſentida,
 enuergonyida
 al natural,
 lloch maternal
 per fer infans
 de fulles grans
 de les figueres,
 verdes lleteres
 feu cobertura,
 en llur ſifura
 tocay la liet,
 llexay de fet
 la ordinaria
 hereditaria
 proig, y ardor,
 com ſa error
 no confeſſas,
 ans laſcuſas
 ab la ſerpent
 eternalment
 fon condemnada,
 a mort damnada
 e malayda,
 tota ſa vida
 ſer ſubjugada
 e bandejada
 de parays,
 toſtamps paris
 no ſens triſtor

ab gran dolor.
 ¶ Del obeyr
 e reuerir,
 e ser subjecta,
 tota la secta
 may na fet res,
 llur credit es
 puix fon primera,
 ella parlara
 primer menja
 e meneja
 la llengua y morros,
 restaren forros
 a ser llenguda:
 puix no fon muda
 de tal plomada
 vent sagreujada
 cert sapella.

¶ Del part calla
 qui calla atorga,
 la marga porga
 del parturir
 dolor morir
 perço li resta.

¶ De ser infesta
 contrariant
 e rebellant,
 al hom fent brega,
 daxon atlega
 perscriptio,

possessio
 de fe antiga,
 primer amiga
 fonch del diable
 per conestable
 ellal prengue,
 de mala fe
 possehidores
 detenidores
 de la amistar,
 ab maluestat
 e contra dret,
 pus ver de fet
 han prescribit
 contral marit
 rebellio,
 contencio
 totes abruga.
 ¶ Douchs per la figa
 o altra fruyta
 qual sens grã lluyta
 fort cobeja
 tasta, menja,
 delliberada,
 no pas forçada
 la lley trencant,
 no gens dubtant
 lo manament,
 Deu no tement
 guanyals mals Eua

M iij

SEGONA PART

dexan hereua
 sa genitura
 molt poch sen cura
 de tal herencia,
 la descendencia
 cert masculina,
 la femenina
 es quis atura
 la diablura
 quellals lega,
 ella lliga
 a ses hereues,
 ab fermes treues
 ab linfernal
 Ilur especial
 drach Lucifer,
 dell sensaler
 emphiteotes
 les feu a totes,
 jus sa fadiga,
 fa ab elles lliga
 a fer erfades,
 te capbreuades
 totes arreu
 en son capbreu
 a cens no cert,
 tal li fa vert,
 tals azurat
 altra morat
 les mes vermell

negre burell,
 groch, o tenat,
 o alquenat
 son acensides,
 e be establides
 ab drets loysmes,
 ab sos sophismes,
 limits e fites
 les te descrites
 en manual,
 aquest censal,
 peyta recens,
 mil quatrecent,
 vint set complits
 anys son finits,
 sens trenta tres
 anys los primes,
 desque naixque
 mentres vixque,
 lo pagador
 que per vigor
 dun instrument
 gracia hauent
 son ja quitat,
 e cancellat
 en lo notal
 loriginal
 antich contracte,
 desfet lo pacte
 e difinit

preu infinit
 de carn e sanch,
 per ferlo franch
 ne fon pagat,
 e reuocat,
 lo plegador
 com robador
 aprefonat
 e castigat,
 elles encara
 no obstant lampara,
 afranquiment
 e quitament
 per fer plaer
 a bel peyter
 dell no reneguen
 ne li deneguen
 la senyoria:
 ans volen sia
 perpetual,
 chrisma ni sal,
 de padrins fe
 no les rete,
 ni sen amaguen:
 totes li paguen
 morabati
 en lo mati
 de sanct Ioan,
 o dat o han
 jorn de Ninou,

la boca clou
 a carnestoltes.
 Destes reboltes
 senet, e colta
 Deu sols nabsolta
 de totes vna,
 lluent com lluna
 cintillant estella
 mes que cel cella
 ab lo sol sola
 com voltor vola,
 abella bella,
 ouella vella
 e signat signe
 fenix insigne
 colent coloma
 ben olent goma
 segur segonya
 dels cens, e ronya
 e victigal
 tan general
 sola nes franca,
 mes que neu blanca,
 rosa gesmir,
 e flor de llir,
 mes que mirall
 e pur cristall,
 inmaculada,
 no may tacada
 del heretatge,

M iiii

SEGONA PART

hach auantatge
sublimitat
gran dignitat
e priuilegi,
sobrel collegi
de les catiues,
porrogatiues
obte molt altes,
totes malaltes
delles molt flaques
com les set vaques
Egypcianes,
altres mal sanes
de set humors
ab set thumors
molt engrassades,
grosses inflades,
ab set dolors
de set colors
totes tacades
de set picades
caps de serpent,
tal excellent
casa obrada
edificada
sus set colones
dor, e redones,
llibre tancat
e sagellat

ab set sagells,
de set ramells
arbre de vida,
sana guarnida
de set virtuts,
ab set scuts
e mil defesa,
en set entesa
arts liberals
zodiachals,
les set planetes
ab set cometes
la illumenen,
set llums li tenen,
set canelobres,
set cares obres
proximals pies,
en los set dies
dissapte mes:
car jorn seu es
singularment:
Car certament
en semblant dia
la fes perdia,
sola tengue
ferma la fe.
Sola fon ella
perços apella
seu lo dissapte

dant bon recapte
 potent obrera,
 pels seus guerrera
 defenedora
 e protectora,
 als caminants
 e batallants
 gonfalonera,
 portant bandera
 de pur argent
 blanch e lluent,
 humilitat,
 virginitat
 es sa empresa,
 per sa nobleza
 maternitat,
 fecunditat
 es sa lliurea.
 ¶ Per tant alta
 mercix aquesta
 de dita questa
 esser exempta
 daquellamprempta
 original,
 cort diuinal
 ha preseruat
 e reseruat,
 aquesta sola
 ques llum y eschola
 dalta doctrina,

flor sens espina
 justament dita,
 crim ni sospita
 nunca tingue,
 Eua caygue,
 esta lalça:
 Eua pecca,
 estans absol:
 del etern sol
 es orient:
 don purament
 naixque mortal,
 esta lo mal
 nos mudan be,
 noy ha perque
 no sia exempta,
 puix fon lamprēpta
 del rich sagell
 en lalt consell
 pur fabricat,
 y apres forjat
 dins lo sanēt ventre
 desta ques centre
 del esser pur,
 es lo fort mur
 de la defensa
 contra la offensa
 del enemich:
 puix lo castich
 dellal rebe

M v

SEGONA PART

estal vence
 ab puritat
 contral peccat
 es pugnadora,
 com peccadora
 esser podia:
 Deu quiu sabia
 tal la volgue,
 volent pogue
 ferla tan neta.
 Tota perfeta,
 y tal preuista:
 ans de la rista
 del nostre crim,
 lo prim del prim
 de pura y bella
 se troban ella
 sens algun vici,
 tot le exercici
 de humilitat,
 tota bondat,
 tota clemencia,
 tota prudencia
 en ellas troba,
 dellas la roba
 que Deu vesti
 destas colli
 nostre remey,
 mare del Rey
 del mon y cel,

sens ombra y vel
 dalguna culpa,
 y la disculpa
 ella lans dona,
 qui la blasona
 guanya grās merits,
 pren los demerits
 qui fal contrari,
 dolç letouari
 es y confort
 ab qui la mort
 ha restat morta,
 pont, cami, y porta
 del etern segle.
 compas y regle
 del perfet viure,
 y tan delliure
 quens delliura
 com donchs era,
 qui del tarquim
 de culpa y crim
 nos deixa purs?
 cessen murmurs
 vots y arguments
 contradients,
 tal veritat,
 tal charitat
 tan general
 en lo mental
 ja preseruada

no fon tacada
 per lley de gracia
 de la desgracia
 que tots portam,
 e si parlam,
 tingam lesforç
 que nunca toig
 del nom concepta,
 ferma y accepta,
 sancta, y deuota
 es la gran flota,
 qui li diu pura.
 ¶ No la fa scura
 gens aquell crit
 que fon oyt
 en Pathmos be
 la guila ve
 a tots naxents
 terra tinent
 dit tres vegades
 Aue debades,
 l'angel no dix
 aquell seguix
 fel relador
 embaxador
 de Deu primer,
 Aue certer
 capgirant Eua
 tots tres, ve, lleua
 e lanapura.

¶ La sens, ve, pura
 plena perfeta,
 la tota neta
 sense querella,
 la tota bella
 ver or sens lliga,
 mare y amiga
 del creador,
 potent senyor
 de, ve, brutura
 res de sutzura
 en cos esperit
 hauer sentit,
 sols hun instant
 nos ver semblant,
 qui de no res
 feu tot quant es,
 de verge llim,
 terrors tarquim
 feu lom manant
 dient, parlant,
 e del costat
 sens fer forat
 trague costella
 yn feu femella,
 e dix crexeu,
 sols pel dit feu,
 e sa virtut,
 han concebut
 e engendrat.

SEGONA PART.

en temps mesclat,
 de dos sement
 no altrament,
 e qui baxat
 e humanat
 sens home pare
 de sola mare
 la carn prengue,
 no suspengue
 tal mesclament,
 cert qui es potent
 fer gran mysteri
 lo vituperi
 chich, anxios,
 contagios,
 hereditari,
 inuoluntari,
 accidental,
 no essential,
 ni positiu,
 sols priuatiu,
 de natural
 original
 vera justicia.
 No gens malicia
 bel pot suspendre,
 quāt volch repēdre
 fort Eua Deu,
 per lo que feu
 no condemna

sentencia,
 en lo parir,
 totes sentir
 pena, dolor,
 por e tristor,
 esta pari
 mas no senti
 dolor alguna,
 qui la comuna
 lley general
 e corporal
 sospes en ella,
 la lley aquella
 accidental
 doriginal
 be poch suspendre,
 com quant encendre
 feu gran fornal
 aquell rey tal
 de Babilonia
 per querimonia
 dels tres juheus,
 qui llurs vans deus
 no adoraren,
 hon nos cremaren
 ni molt ni poch,
 cremar al foch
 es natural
 Deu eternal
 lo suspengue,

donchs be pogue
tal ve, suspendre
sens molt contēdre.

¶ Com feu la lley
aquell bon rey
dit Assuer
la reyna Hester
no lan tolgue
quant li vingue
ben abillada,
acompanyada
de ses donzelles,
not marauelles
si qui pot mes
la lley suspes.

¶ No pot fer Deus
mes que los seus
subdelegats?
merges prelats,
lo confessor,
lo pecador,
de tots pecats,
greus confessats:
puix bels engrune
nol ret immune
e desinferna
de mort eterna,
no's dit al doble
metge pus noble
lo preferuane

que lo curant
lo mal que veu?
¶ Lalt metge Deu
scientific
ver magnific
inegrotable,
o impecable
dignificada,
deyficada,
ans quel mon fos,
ell glorios
en leternal
in mente, tal
com Papa fa
la reserua,
e prelegi:
puix confegi
sanctificada,
verga plantada
per dar salut
al mon perdut,
en mig del tems
entrels estrens
del mon en mig,
en lo config
dela promesa
terra sotsmesa
als de Iuda.
¶ Deu saluda
en lo mig jorn

SEGONA PART

lo mon entorn
tot Dorient
fins al ponent,
ab la labor
suau olor
de tal canyella,
sarment nouella
de balfem planta.

¶ Filla tan santa
de sançts parents,
jutges sabents
patriarchs
e prophetals,
e sacerdots
sançts, e deuots,
e dels reals
a Deu lleals.

de fet fon nada
fon nomenada
nom honoros,
bell, gracios,
per Deu manat
e comanat
pel missatger
angel certer
al pare prom,
li posas nom
molt alt Maria,
vol dir mig dia
alba diana

e tremuntana
de mar la itela
e nau ab vela
amarinada,
illuminada
illuminant
lo caminant
e madaria,
mes amaria
e maridada
la mar salada
o mar amarga
e mare llarga,
essent chiqueta
de edat poqueta
e delicada,
fon dedicada
seruir al temple,
hon fon exemple
de sançtedat,
en tal edat
mostra miracle
al tabernacle,
quinze grahons
alts scalons
ellas puja
may senuja
dela clalsura
ab molt gran cura
Deu inspirant

e reuelant
 fon prest mestressa
 e doctoresa
 dels majors mestres
 ellals feu destres,
 en fer seruis
 e sacrificis
 ben acceptables
 de Deu placables.
 ¶ Dins hi viuien
 qui Deu seruien
 moltes fadrines,
 donals doctrines
 doracio,
 deuocio
 spiritual
 perpetual
 virginitat,
 integritat
 les feu amar,
 volch les dotar
 de castedat
 e donestat
 complits anys dotze
 ans dels quatorze,
 no obstant lo vot
 sens algun dot,
 dot ne florins
 los sancts rabins
 la maridar en,

tots acordaren
 fos son marit
 pel ram florit.
 Ioseph juheu
 vell del trib seu
 hom cast, honest,
 just, sanct, modest,
 la lley sabent
 e Deu tement,
 abduys pareus
 foren consens
 llur voluntat
 pel parentat,
 al casament
 fon prestament
 consolidada,
 la maridada
 del marit vell
 prenguel anell
 en senyal darra,
 millor que Sarra
 la riallosa.
 ¶ No fon lebrosa
 vna semana
 com la germana
 de Moyses,
 Deu fos permes
 set jorns mesella.
 ¶ Ni fon aquella
 altra Maria

SEGONA PART

qui no sabia
 ques demanaua
 fort infestaua
 qui no calia.
 ¶ Ni escarnia
 son bon marit
 com a Dauit
 na Michol feu,
 perço volch Deu,
 perque sen ris
 may no paris,
 esta curosa
 fon, y amorosa,
 dolça, agradable,
 no irritable
 com la de Iob,
 tenint a prop
 de son mester,
 lo prom fuster
 en fusteria,
 o ferreria:
 ell safanyaua,
 ella guanyaua
 en texidures,
 tallar costures,
 molt temps filaua,
 cert no furtaua
 cabrit, corder,
 com la muller
 del cech Thobies,

les nits e dies
 a may lleixar,
 fet veus orar.
 Complidament
 Ioseph content,
 may enganat
 en lo cuynat
 fon com Ysach,
 may embriach
 com fon Noe,
 ni comete
 de vi torbat
 e crapulat
 com Loth incest.
 Ioseph aquest
 ab sa muller
 en pau, plaer
 molt sauenien,
 tostemps viuien
 sobriament,
 honestament
 ells se tractaren,
 may se tocaren
 nis conegueren,
 llur may romperen
 virginitat,
 en equitat,
 drets com palmera.
 ¶ Cert lalma vera
 yo la preuiu

per ella fiu
 Deu inspirant
 yo prophetant
 los bells dictats
 cantichs cantats.
¶ Fonch figurada
 e prophetada
 en prophecies
 per Esayes,
 e tots prophetes,
 per ella fetes
 de Noe larcha,
 del patriarcha
 lafcalalcel,
 del temple vel,
 darcha, o thora,
 pell, cubertora
 dor la tarraça,
 vrna, o taça,
 verga de Aron,
 de Gedeon
 conca del ros,
 exut vellos,
 Era banyada
 porta tancada,
 carro de Helies,
 peix de Tobies,
 del rey la filla
 lo chich afilla
 lleuat del riu,

e de Dauiu
 torre, corona,
 biula, clau, fona
 del salt verdesca,
 de Samsobresca,
 diram argila,
 de Rabins vila
 Iethsemani,
 mont Sinay,
 Tabor, Orep,
 got de Iolep,
 sach e graner,
 lo gauarrer
 tot enflamat
 e no cremat,
 font, hort, tot clos,
 talem despos,
 pou de Sichem,
 Hierusalem,
 nau mercadera.
¶ De sa manera
 yon scriui
 e descriui
 qui na seria
 en darrerria
 dun meu report
 muller prou fort
 ben lluny trobada,
 gran preu preada,
 sabent, faynera

N

SEGONA PART

e filanera,
 conseruadora
 e prouifora
 dels seruidors
 ab senadors
 fal marit siure
 en son ben viure,
 es gran e chica,
 pobre e rica,
 dona spectable,
 e redubtable:
 entre centmil,
 la pus humil
 per Deu triada
 al seu criada
 molt alt mysteri,
 hach ministeri
 angelical
 dominical
 nunciador,
 pus alt major
 quel missatger
 dela muller
 de Manue
 com fill hague
 Samsó forçor.
 ¶ Embaxador
 fon Gabriel
 trames del cel
 ves Galilea,

fora Iudea
 en la frontera,
 Natzareth era
 ciutat e flor,
 ab gran claror
 langel venint,
 vetlant legint
 la troba scyta,
 dixli beneyta,
 Aue graciosa,
 mes fructuosa
 que tota mare,
 perques repare
 nostra ruyna,
 del cel reyna
 tantost seras,
 fill concebras,
 reparador
 e saluador,
 Deu es ab tu:
 semblantli cru
 lo que xplica
 prest replica
 hun tant torbada
 per lambaxada,
 molt humilment
 e gentilment
 dix ser contenta
 de Deu seruenta,
 e mijançant

Iesperit sant
 hach concebut
 ab la virtut
 de Deu altíssim
 de fill sanctíssim
 resta prenyada
 acompanyada
 de son espos,
 lo ventre clos
 sempre restant,
 aquell instant
 que dix fet sia,
 l'umil Maria
 verge secreta,
 fon prenys perfeta,
 verge sancera
 e mare vera,
 verge casada
 prenys no cansada,
 grossa ilaugera,
 prenys caminera,
 hun jorn mati
 ella parti
 ab lo bon prom
 temprat: e com
 de Natzareth
 Helisabeth
 volch visitar
 e recitar,
 del sanct prenyat

al seu cunyat
 en Zacharies,
 per alguns dies
 los consola
 cy atura:
 puix sentornaren,
 Apres anaren
 no per delicte
 mas per edicte
 que feu Cesar,
 conuench anar
 a Bethlem dret
 ab prou gran fret,
 fon peregrina,
 dona vehina
 de la ciutat
 non hague grat
 ni la volch rebre,
 en hun pesebre
 de comu era
 hach ser partera,
 ni hague madrina
 for ni cosina,
 tristor ni por,
 dolor, ni plor,
 filla, e mare,
 pari son pare,
 pare, e fill,
 sens tot perill,
 fill, e senyor,

SEGONA PART

sens entrenyor
 senyor capdal,
 a guila tal
 vehent volant
 al cel pujant.
 ¶ Pari ver hom
 complit chich prom,
 pari fill bou
 sacerdot nou,
 pari lleo,
 rey e baro,
 pari fill Deu
 qui lo mon feu,
 pari Messies
 matant Golies,
 pari fill verb
 daram la serp,
 pari gigant
 Sathan lligant,
 pari fill Christ
 saluant lom trist,
 pari ver cos
 de carn e dos,
 pari fill fort
 destruint mort,
 pari anyell
 tol peccat vell,
 pari fill sanct
 lom abraçant,
 pari salut

guarint lo mut,
 pari fill llum
 del mon trent fum,
 pari lo Sol
 jutge sens dol
 sol de justicia,
 ab gran pericia
 lo embolca
 el adora
 latriament,
 fon certament
 la verdadera
 de Deu primera
 adoradora,
 aquella hora
 qual ell naixque
 trencat caygue
 tot deu estrany,
 rebe mal guany
 la sodomia,
 ydolatria
 ab sos leuites,
 los sodomites
 mort infernal
 e corporal,
 ab gran escarn,
 mes nat dins carn
 pel bou, e ruch,
 com rey, e duch
 fon conegut

seruit temut
 com Deu senyor,
 l'emperador
 Octauia
 ell ladora
 com a ver Deu,
 en Romal ven
 visiblement
 anar pel vent
 ampla font doli
 del capitol
 molt prop ix que
 lo Nil creix que
 regant jouades
 lluny set jornades,
 mes que may feu
 ni may se veu
 e pastors certs
 essent desperts
 vetlant ouelles
 cançons nouelles
 Angels cantans
 manifestans.
 Deu nat ohiren
 de fet partiren
 el visitaren,
 eu recitaren
 be stesament:
 en lo Ponent
 tres Sols si veren

tots tres hus feren,
 e fon trobada
 pedra tallada
 en mena noua,
 dius era toua
 ab sculpides
 letres polides,
 hon se llegia
 la prophecia,
 que concebra
 verge y parra
 fill certament,
 En Orient
 tres reys gentils,
 pels nous stils
 quen lo cel veren
 lo conegueren,
 puix lo cercaren
 el adoraren
 ab dor presens,
 mirra, y encens,
 com a senyor,
 hom moridor
 e a Deu tany,
 e cascun any
 si hi tens besment,
 certerament
 lo poliol
 secat al sol,
 veuras florit

N iij

SEGONA PART

a mi ja nit
 e cau vn troç
 del temple gros
 dels antichs vans
 deus dels Romans,
 quen Roma resta,
 nit dela festa
 anyal major,
 puix saluador
 vniuersal
 e general
 al mon vingue,
 a tot volgue
 manifestar
 fos ell ser nat,
 per quel mon pas
 nos escufas
 per ignorancia,
 ab abundancia
 de testimonis,
 angels, demonis,
 cel, elements,
 homens viuents
 testificaren,
 al mon mostraren
 senyals notables,
 molt admirables
 dant conexença
 de tal naxença,
 huyt jorns apres

ell fon remes
 al gran rabi
 volch donar fi
 al circumcir,
 sols per cumplir
 hi fon menat,
 lo tall manat
 no duras pus,
 hach nom Iesus
 Emanuel,
 per Gabriel,
 com fon retret
 axi fon fet.

¶ La humanal
 e paternal
 mare parida
 verge fon dida,
 verge tendrera,
 verge lletera,
 verge nodri
 lo chich fadri,
 petit filler,
 e ab la llet
 celestial,
 e virginal
 propria della,
 ab sa mamella
 del cel vimplida,
 fins que cumplida
 hach sa infantea

ab gran abtea
 e cament,
 abundantment
 lo alleta,
 de cor lo ama
 ab gran temor,
 com Deu senyor
 e fill carnal
 seu natural,
 mes mare fon
 que quantes son
 ni seran mares,
 noy acompares
 mares passades
 totes ajustades,
 maternitat
 ab qualitat
 hauer semblant,
 a tant bastant
 es impossible,
 sanct e terrible
 nom ne rete
 mare nol te
 quen lo mon fia,
 verge Maria,
 mare de Deu,
 Deu es fill seu,
 fill realment
 pus verament
 que may fill fos,

fill dins son cos
 fet en instant
 complit infant
 inreprehensible.
 ¶ Lalt inuisible
 per sentiment
 del hom viuent
 Deu impalpable,
 fet cos palpable:
 Deu immortal,
 fet hom mortal:
 Deu infinit,
 fet cos finit:
 Deu impassible,
 fet hom passible:
 les accions
 e passions
 miserials
 e humanals
 sense peccat
 ell acceptat,
 mort, fam, e fet,
 sentir calt, fret,
 colps, batiment
 son, cansament,
 suar, tofsir,
 palpar, escopir:
 riure, plorar.
 ¶ No ignorar
 ni esmortir

N iiii

SEGONA PART

en malaltir
ni pronitat
a fer peccat
ni res profa,
de hom res va
ell no prengue.
¶ Be li plague
fer humanat,
verb encarnat
ver hom, ver Deu,
perquen nom seu
sa genollassen,
tots se prostrassen
celestials,
angelicals
espirits humils,
juheus gentils
los terrenals,
e infernals,
endiablats,
tots aplatats,
fets lescabell
jus los peus dell,
jutge final
en tribunal:
cert quant seura
esclafara
los reyatons,
les nacions,
Deu poderos,

hom piados
just jutjara,
caps cascara
del terrenal.
¶ Deu eternal
pare Deu viu
tal a Dauiu,
fill rey trames
jura promes,
noy fallira
en sa cadira,
per ell seuria
e regnaria
eternalment,
e realment
sobrel seu poble,
lligat en coble
tot entecat
per lo peccat
que Eua tracta,
mes se pacta
ab jurament
l'omnipotent
ab Abraham,
los fills de Adam
renuncians
e renegans
a Sathan feu,
per hun gran greu
axils rembria,

son fill seria
 lo redemptor,
 may fon deutor
 e pagaria
 tal fill morria
 rey coronat,
 en creu clauat,
 en mig de dos
 per sos traydos
 allancejat,
 assedejat
 dins en Salem:
 ans en Bethlem
 ciutat no chica
 hon pas practica
 duch naxeria
 qui regiria
 tot Israel,
 Emanuel
 sanct fort suau
 princep de pau
 ell se diria,
 perço pendria
 en mig o centre
 dun sancer ventre
 tot virginal
 carn humanal,
 sens dom parria,
 lo qual seria
 en sa sement

dell descendent,
 no dix sements
 dels descendents
 que deuallam
 del Abraham,
 de mi fon neta
 per llinea dreta
 e lley contar
 lo parentat,
 fo molt content
 esser parent
 de tal senyora,
 qui tant honora
 lo seu llinatge
 del alt seu statge
 inenarrable
 no recitable
 marauellos,
 e glorios,
 pres son morir,
 sols referir
 sen pot hun poch,
 es lo seu lloch
 alt als cels sobre
 lo sol la cobre,
 tota la abriga,
 lluna calciga
 obte repos,
 lalma ab lo cos
 glorificat,

N v

101 . SEGONA PART

de goig dotat
 perpetual,
 Deu eternal
 fill seu la mira
 prop sa cadira.
 ¶ Yo Salomo
 en lo dret tro
 mils no segui
 ni reueri
 tan alt ni be
 na Bersabe
 la mare mia
 com fer deuia,
 car li negui
 que requeri.
 ¶ Esta priora
 mare senyora
 esta a la dreta
 reyna feta
 celestial,
 ceptre real
 te e corona
 al cap redona
 de dotze esteles,
 vist primes teles
 roba daurada
 de vays forrada
 la cortapisa,
 ella diuifa
 millor coneix

vs a frueix,
 clarament veu
 la faç de Deu,
 ella conquista
 pus alta vista
 que tots elets,
 entrels perfets
 es pus perfeta
 mes que propheta,
 patriarchessa,
 apostolessa,
 martyr secreta,
 verge pus neta,
 mes confessora
 de preycadora
 alt en tribuna,
 trona comuna
 mentres vixque:
 Deu no volgue
 ella preycas:
 Car no fonch cas
 conuenient,
 impertinent
 fora stat vist,
 que Iesu Christ
 testificat
 fos, e preycat
 per mare sua:
 car no desnua
 dubietat

lo parentat
teltificant.

¶ Be fon preycant
instruydora
referidora
als chroniquistes
euangelistes,
e dels dexebles
en la fe febles
confirmadora,
consoladora
de tots molt be,
be mereix que
per semblât eschola,
donchs laureola
dels preycadors,
entrels doctores
mestres sabents
alt entenents,
e methaphysichs,
metges, o physichs
fon pus sabent,
molt mes vehent
quels comprensors,
ni quels cursors.

¶ Adam format
ans fes peccat
mes no sabe
veu conegue,
Ioan Baptista

may hach tal vista,
may en Thabor
ab tal claror
ni tant hi veren
cinch q̄y vinguere,
may Pau veu tant,
Iacob lluytant
ni Moyses,
ni quin veu tres
la hu adorant,
Ioan orant
als pits durment
subtil scriuent,
nil pedregat
may han plegat
al seu entendre,
veure compendre
dels vells algu,
e menys nengu
dels sançts moderns,
los quatre perus
Llatins doctores,
Grechs inuentors,
mestres de Athens,
gran Origenes,
ni Dionys
tans de Paris
theolechs grans,
tres borts germans,
nil de Domas

SEGONA PART

Bernat, Thomas,
 sanct preycador,
 de Boca dor,
 rey Honorat,
 Francesch plagat,
 lò gran Antofol,
 quāt fon Christofol,
 ni quant parti
 lo drap Marti,
 may han sabut
 vist conegut
 ne tant entes
 ni han apres
 tan alts decrers
 tant dels secrets,
 may a hom nat
 fon reuelat,
 may tant sabi
 qui obtengui
 la satiesca
 a mi promesa
 per do de Deu,
 may hom tant veu
 en mort ne vida.
 ¶ Es reuerida
 per tots los angels,
 virtuts archangels
 e potestats,
 los principats
 e dominants,

Deu adorants
 e cherubins,
 trons, seraphins
 tots obeheixen
 e la serueixen,
 per Deu alçada
 alt exalçada
 sus ells senyora,
 ordenadora
 e cancellera,
 com dispensera
 partix los dons
 que do perdons,
 a son fill mana
 mare humana,
 sos pits mostrand
 dell impetrant
 pels peccadors,
 sos oradors
 fills adoptats
 a sos optats
 de quant demana
 gracies mana,
 tota nes plena,
 abundant vena,
 distillant font
 es segur pont
 molt prest se cala,
 dreça la scala
 per qui li plau

ella ab sa clau
obre la porta,
e a Deu porta
qui la inuoca,
ella aduoca
millor que Hester
com de Assuer
obtench los seus,
catus, jueus,
de corporal
e temporal
mort esser quitis.

¶ La Tacuytis
na Bigayl
ab bell estil
ni eloquencia
beniuolencia
mils no acaptaren
ni impetraren
del Rey Dauit
als llur marit
e fill perdo.

¶ Remissio
mes general
al humanal
linatge fel
del rey del cel
deu creador
senyor major
te impetrada,

vera aduocada
elegantissima,
sapiantissima,
dels miserables,
los fills culpables
Iesus fill seu
estant en creu
li comana,
e ordena
que mare fos,
als venidos
a noua esgleya,
aço li deya
Ioan mostrant
per fill donant.

¶ La mare sancta
tals fills tresplanta
del militant
al triumphant,
com fa la lloca
fos fills col·loca
dejus ses ales
alt en les sales
celestials.

¶ Vlls corporals
cor ne orella
quels aparella
deu als seruents
seus diligents
may han oyt

TERCERA PART

vist ni sentit
tal diuinal,
goig eternal
de parays,
queu referis
no es desible,
ni intelligible
apres ta mort
veuras tal cort
inenarrable.

¶ La molt amable
alt en lo cel
ab gran recel
los vius conserua
de mal preserua
e per ells prega,
al quis encega
los vlls li obre
al fill ques pobre
prest lenriqueix,
quin malalteix
ellal guarix.

¶ De Deu partix
ab vigil cura
ab la mesura
ben afachfada
e recaldada
ben afluent
a la corrent
corumullada,

no arrasada
sens frau fallacies,
totes ses gracies
e merces moltes.

¶ TERCERA
part del tercer libre.

Dóchs si be escoltes
lleualls vlls alt
fes vn gran salt,
furt ab bell tranch
hix daqueix fanch
hon jaus mullat,
de fanchs sullat,
tinyes, e ronya
tu sens vergonya
en lo fangaç
ple dalbaraç,
me par hi jagues,
ab altres plagues
prou verinoses
e doloroses,
e no les sents
son te plasents
perque les ames?
e no ten clames?
ni ten accuses?
ans les escuses
febra tens vera
alma y cos quera

cotidiana
 gloria vana,
 tens ictericia
 per auaricia
 groh tot lo cos,
 tens hereos
 bestial furia
 de gran luxuria,
 frenetiquea,
 yra, brauca,
 folia furor,
 dale pudor
 tens de golaça
 tans mals atraça,
 tens de enueja
 vlcera lleja
 e corrossiua
 de vidat priua,
 paralitiquea
 tens de perea,
 tals distrafies
 e chachechies
 langors agudes,
 si ti ajudes
 poras curar,
 si vols cercar
 deuotament,
 e humilment
 la medicina
 vèra diuina

Deu verdader
 quin hal poder,
 si tul supliques
 e li repliques
 ell te oyra
 e guarira,
 la Cananea
 no de Iudea
 mas de Sidonia,
 ab querimonia
 porfidiant
 e alt cridant
 senyor merce
 dell obtengue
 que fon curada,
 endiablada
 sa filla era:
 ab fe sancera,
 sorts, muts, lebrofos,
 cechs, tremolosos,
 orbs axi nats,
 tropichs inflats,
 tifichs, febrofos,
 los puagrosos,
 coxos, artetichs,
 folls, e frenetichs,
 subets, litargichs,
 etichs, mirarchichs,
 mentres vi xque
 e li plague,

TERCERA PART

quants hi venien
tots obtenien
llurs sanitats
primer pecats
los remetia:
puix los guaria
la corporal
e temporal
infirmitat,
tal sanitat
hi trobaras
si tu vindras
ab fe, esperança,
e confiança
com na Sophia,
sanch flux tenia,
antigament
lo vestiment
sols li toca
de fet cura,
e com plorant
los peus llauant
ab huntament
de fin vnguent,
vench Magdalena,
solemne strena.
Dimas hague
per prompta fe
hach parays,
pren per auis

Centurio
el reyato,
que obtingueren
quant hi vingueren
ab tanta fe,
ves hi tambe
no dubtes pus
perque Iesus
prest te repare,
piados pare
Christ redemptor
e salvador
al cel muntat,
aparellat
es pera oyr
qui vol guarir
a perdonar
justificar
lo pecador
cridant senyor,
si hi vols venir
pot te guarir,
si molt lo pregues
e nol renegues
dell despitant
e blasphemant
com foll heretge,
ell es rich nietge
aromatari,
e vnguentari,

cirurgia,
 de quant ell fa
 may ne pren res,
 Deu or may pres
 ni vol grans pagues,
 sols vol tes plagues
 li manifestes,
 tes deshonestes
 e praves obres
 vol li descobres,
 e les confesses,
 a ell tendresses,
 dell sols confies,
 abrenuncies
 Bel e Sathan,
 e a quant fan
 exarmadores,
 encortadores,
 les piromantiques,
 e nigromantiques
 de Zabuch filles
 ab ses fetilles.
 Tu enecat
 desesperat
 de quant dit es
 fas lo reues,
 Bel no bandejes
 ans lo festejes
 e res no fas
 sens Sathanas,

vicis amats
 continuats
 tes passions
 e illusions:
 axi reuelles
 quant pots desfresses
 e les amagues,
 Bet embriagues
 fort de vinagre
 ple de puagre
 tens lo ceruell,
 pren lo consell
 del sanct Siluestre,
 papa e mestre
 que diuerti
 a Costanti
 que nos llauas,
 pus ver sullas
 en tantes sanchs,
 mols infants franchs
 matar volia,
 per altra via
 sens sanchs to car
 tans chichs matar
 ell lo feu sa
 e chrestia.
 Consell pus breu
 pren de Heliseu,
 ves set vegades
 per set errades

T E R C E R A P A R T

fet dolencies
 fet atrocies,
 que son en tu,
 llauat tot nu
 al flum Iorda,
 com acorda
 duch Nahaman
 al riu te man
 lebros: me fell
 te façes bell,
 fenti fet banys,
 dorm per fet anys
 no en moll lit
 nu, mas vestit,
 no pas cubert,
 en lo desert
 ala serena
 sobre tafquena,
 e tot lo cos
 cayga lo ros,
 com bou remuga,
 com feu Nabuga
 donosor, rey
 de tant homey
 e crueldat,
 en son regnat
 fet al prohibime
 y a Deu altisme
 tanta offensa,
 hac conexensa

repene dit
 deuot, contriè
 tornas a Deu
 humilment feu
 tal penitencia,
 gran paciencia
 com Iob hague
 a Deu plague,
 cobral per dut
 axi salut
 prest cobraras,
 e reuiuras
 resuscitat
 com lo tocat
 per Eliseu
 com aquell feu
 vlls obriras,
 badallaras
 tu fet badalls
 perdras fet calls
 e fet brians:
 quals en les mans
 tens e als peus
 lleuat don seus
 mala cadira
 surt, fuig, e tira,
 pus no ti estigues
 perquet obligues
 ab neus e pluges
 a guardar truges

per les muntanyes,
 par que tibanyes
 en aygua ros,
 roses e flos,
 clauells, gesmir
 hi creus collir?
 quant enfollat
 porch engrassat
 jaus en lo fanch,
 Deu ta fet franch
 net, e libert,
 en lloch desert
 te fas catiu?
 fuigs de Deu viu
 dexes senyor
 ton creador
 omnipotent?
 fas te seruent
 del teu pecat,
 Deu oblidat
 vas al diable?
 fuig del stable
 tan prophanat
 descaminat
 luxurios,
 prodich, golos
 ab gran instancia
 dela substancia
 de ton rich pare
 e bona mare:

Ta part has presa
 has la despesa
 prodiguejant,
 meretricant
 a ton delit,
 has pres partit
 molt honoros
 ab lo fangos
 porch ta companyes
 de les castanyes
 e segonades,
 faues sobrades
 not pots fartar
 quey vols restar?
 Les dones totes
 sabs que son glotes
 mes que la mar,
 foch de cremar
 terra del ros
 dinfern chaos
 no son pus glots,
 Xuquer, llurs clots
 nols vimpliria
 ni hi bastaria
 Ebro tampoch.
 Fuig de mal lloch
 pus noy atures
 ves hon tapures
 al foch com lor,
 com fenix mor,

O ij

TERCERA PART

home ja vell
com serp de pell
y aguila vella
terra nouella
muda de viure,
dexa lo siure
tan ocios
e pereos,
dreçat partix
com Iacob hix
de Canahan,
feruix Laban
fet anys pastor
fel seruidor
poras hauer
Lia primer
fet mes per zel
daua Rachel,
fis anys de tornes
perque rich tornes,
primer treballa
pugna batalla
obte victoria,
puix Rachel, gloria
si vols complida
ra carn oblida
mon, fill, sin tents
muller parents,
ans soterrar
renunciar

primer a bens,
not torbe gens
may foll folser
menys hereter.
¶ Qui pres la ladre
miral baladre
restant darrere
dret solch nospere
ni bon recapte,
nos pot dir abte
per alt regnar.
¶ Per dret llaurar
e fer guaret
e bon esplet
tanima y cos
juny los abdos
jus jou sancer,
tots dun voler
e dun consell
fent bon parell,
pren per pilot
aquell prom Loç
hoste tan bo,
fes filles no
ni sa muller,
mira darrer
e tornas marbrè,
de poble barbre
volent exir
segur fugir

de Pharao
 dela preso
 de Egypte vil
 per adalil
 pren Moyses
 not recort res
 de les carns cuytes
 cogombros, fruytes
 figues, magrancs.
 egyptianes
 terra llexada
 mas traspassada
 la roja mar,
 cuyta mirar
 la serp de coure
 not poran noure
 les serps detras,
 e gustaras
 lo fust amprane
 sabor mudant
 daygues amargues,
 fes que tallargues
 no fent vedell
 per Deu nouell
 en lo cami,
 auançati
 no murmurant
 ni Deu temptant,
 ab Iosue
 seguint lo be

passa della
 lo flum Iorda,
 enot atures
 per les pastures
 de Galahat,
 com fills de Gat
 e de Ruben.
 Mas fort enten
 fer nou altar
 e triumphar
 en terra amable,
 desiderable,
 hon los viuent
 terra tinent
 portions han.
 Tambe Ioan
 vestit de pell
 dalgun camell,
 los molls vestits
 grassos conuits
 fugint llexant,
 llagosts menjant
 en lo deserr,
 lo sucre vert
 o mel siluestre,
 pren lo per mestre.
 Fuig com Matheu
 del tholoneu
 de canuiar,
 deixa peixcar

TERCERA PART

com Pere feu,
e com Andreu
sobre parats
nau e filats
a quilts repare,
llexant son pare
en Zebedeu
en son bateu
o nau tot sol
ab tot son bol
e la posada
en sa posada,
e lo mantell
de terçanell
o de cendat
desabrigat
o nu corrent
adolecent
Ioan fugint
a Deu venint
treballa fies,
les tues vies
desigs, e fins
tots tos camins,
tot lo teu cor,
voler, amor:
tes accions
intencions
a Deu ordena,
girant lasquena

al ja passat.
¶ Si del fossat
fet tan fondablè
per lo diable
mon, carn, antichs:
tres enemichs
not pots retraure
e ti fa caure
fragilitat.
lleuat, girat
a la paret,
en tu retret
com Ezechies,
e mort Vries
com Dauit feu,
e com a Deu
nega greument,
amargament
plora com Pere:
Nos desespere
com Cahim, Iudes
per les caygudes
l'animata tua,
per culpa sua
quant en tu sia
en frau falsa
perque no çages,
guardat no vages
com jouencell
en lo consell,

o foll ajust
 maluat injust
 dimpiadoses,
 maliciosos
 dones royns,
 en los camins
 de peccadores,
 infels traydores
 pus noy estigues,
 e may te figures
 en la cadira
 de dol, frau, yra,
 e pestilencia.
 ¶ Ab grã prudencia
 e charitat
 hostalitat
 sin has mester
 a tu primer:
 puix als seruents
 apres parents,
 los affins teus
 pobres fils veus,
 apres vehins:
 puix pelegrins
 los peus llauant
 past, vi, llit dant:
 morts soterrar,
 catius quitar,
 malalts guarir,
 los vius vestir,

orphens casar,
 trists consolar:
 espirituals
 e corporals.
 Tals obres pies
 fent com Thobies
 e Augusti,
 Llorenç, Marti,
 e Nicolau,
 Thomas, Palau
 en lo cel obra
 d'allo quet sobra,
 presa ta part,
 e restant fart
 del ques de mes
 almoynes fes.
 ¶ Si com Sophia
 dant quant hauia
 al edifici,
 e sil offici
 fas, o fahena
 de Magdalena,
 donant vnguent,
 o llauament
 tan precios
 al glorios
 Omnipotent,
 si carament
 Martha sollicita
 ab obra licita

O iij

TERCERA PART

a Deu ministres
y als seus ministres
qui son los pobres,
fent pies obres
sens vanagloria
hauent memoria
quel pare teu
tot quant fas veu,
Deu de concordia
misericordia
dell obtendras
impetraras
los teus peccats
rasos damnats
seran delits
tots extinguits.
¶ Si cinch talens
o dos que tens
acompanats
ben esmerçats
negociant,
e ben obrant
redoblaras,
e los retras
multiplicats,
no soterrats
sens guany algu,
com feu del hu
lo negligent
& vil seruent,

mas fel factor
a ton senyor
raho daras
quant tornaras
de ton viatge,
darta per gatge
com mercader,
no quart diner
tan solament:
mas mil per cent
a la final,
guany e cabal
tot to dara,
e teu sera
eternalment.
E si felment
ta vida actiua
e volitiua
electio
a la lliço
diuina gires,
jorn e nit mires
la curial
lley e moral:
qual Deu trames
per Moyfes
en dues taules,
sols deu paraules,
tres sobiranes,
les set humanes:

jou tot cortes
 prou llauger pes
 de tollerar,
 fil vols portar
 en quant faras
 prosperaras
 abundantment.
 ¶ El instrument
 lo qual descriu
 lo rey Dauiu
 en son psaltiri
 ha nom saltiri
 fet de deu cordes,
 fesquet recordes
 ab armonia
 e melodia
 tots temps sonar,
 e per seruar
 cordes setena
 e la nouena
 del rompiment
 per lo ponent
 tan perillofes,
 de frauduloses
 dones tabsentia,
 estranya parenta
 totes les lleixa,
 delles tesqueixa
 descus e talla,
 prest ten desmalla,

ben auorrides
 destituydes
 abominades,
 lluny bandejades,
 pus no ten cures,
 fes ten procures
 obliuio
 oracio
 ti fara ajuda:
 Puix coneguda
 has llur manera
 muda carrera
 llexal cami
 llur serpenti
 tan espinos
 e verinos,
 costes barranchs
 vllals e fanchs
 xara baladres,
 llaços, e lladres
 lo de masquerra
 molt hom si erra
 tiral infern
 giral gouern
 ferma e baxa,
 timons de caixa
 mira souent
 bruxola, vent,
 compas, e carta:
 desculls taparta

T E R C E R A P A R T

de naufragar
 e dencallar,
 mira la estela,
 muda la vela,
 guard'al mudar
 dencapellar,
 cala primer
 com fa naucher
 ben atentat,
 humilitat
 serua mandreta,
 ves via dreta
 qui duyauida
 de be complida,
 ves ab la creu
 yras pus breu,
 lo menys ferrat
 may fon errat
 dexal real
 tiral hostal
 daquellantrega,
 verge sens brega
 humil, cortesa,
 sabent, entesa,
 ab gran mesura,
 dels hostes cura
 may sen agreuja,
 aqui talleuja,
 aqui tatura,
 casa segura,

plasent, e rica,
 lo bordoy fica,
 fes hi mallada.
 pren hi posada,
 be ti valleja,
 fort ti ormeja,
 e tafrenella.
 ¶ Cartes cancella
 de tancartada
 lleixa esposada,
 nouia abomina
 aci reclina,
 muller deposa
 aci reposa,
 drudes encorre
 aci recorre,
 viudas ayra
 aquestat gira,
 monges esquiu
 ab estat priua,
 beguines lleixa
 ab estat feixa,
 beates fuig
 aci confuig,
 vergens rebuja
 ves esta puja,
 iouens euita,
 velles vomita,
 belles non vejes,
 no mires llejes,

totes bandeja,
 totes morreja,
 delles te clama,
 esta reclama:
 esta serueix,
 esta segueix,
 esta sols ama:
 ton cor enflama
 ab molta amor
 ab gran temor
 sancta, y humil,
 no pas seruil
 la honrraras,
 esperaras
 que ellat empare
 com vera mare,
 cuyta lo pas
 tornal seu mas
 segurament,
 deuotament
 quant la veuras
 la adoraras,
 ab set prostrades
 agenollades
 ab genoll nu
 an Esau
 com Iacob feu,
 de fet quel veu
 ploraras
 imploraras

lo seu auxili
 perquel exili
 teu, reuocat
 sia y castat
 suplicaras
 e obtendras,
 que perdonat
 pacificat
 rebut feras,
 per bon solas
 e festejar,
 ferta menjar
 dun gran vedell,
 dor bell anell,
 e que calçar
 te fara dar,
 e prima estola,
 fons de viola,
 orgue, tambor,
 arpa, tamor
 fara sonar.

¶ Apres dinar
 reposaras,
 contemplaras
 sa placent cara
 de mare cara,
 no de madastra,
 ni germanastra,
 ni de cunyada,
 ni desdenyada

TERCERA PART

muller diable
ni defamable
dels pobrellets
pobills chiquets,
mare enuidada
apres casada,
als fills cruel
les quals sens fel
bandos e guerra
ab lom en terra
viure no solen,
tal mare colen
los bons fills fels
qui alt als cels
pujar cobejen
los qui sedejen
esser tots seus,
e puix ja veus
prou clarament
com la serpent
o Lucifer
son conseller,
no pas forçant
Eua acordant
de tot son grat
fent lo peccat,
lo pom morde
lo quen perde
estau cobra.
Sathan sobra

damnat infel
de Israel,
verga exint
fort percutint
duchs de Moab,
talla lo cap,
del duch inich
mils que Iudich,
millor que Dita
la rebesita,
mola llança,
lo clau fica
mils que Iabel,
del duch Obel
llur cap feri
e conteri
molt virilment
e dignament
cobra lastola:
qual per sa gola
Eua hach perduda,
donchs nom li muda
fent li bell ves,
Eu'al reues
en Aue gira,
Gabriel mira
com saluda
li comença,
Aue Maria:
diu loy tot dia

è de Deu mare
 per quet repare
 com a padrina.
 ¶ Salue regina
 dolçor de vida
 souint la crida
 e not oblide
 perquet conuide
 aci dinar
 sobrel altar,
 pels peixcadors
 e successors
 fet en la barca,
 no pels de larca
 raus de la tora
 mas per la nora
 de fill esposa
 qui dir si gofa
 esgleya nouella,
 hon saparella
 altar e ara,
 taula si para
 hon menjaras
 mentres viuras,
 nol fruyt vedat
 ab quenganat
 fon l'om primer
 per sa muller,
 no dir poras
 quet enganas

ta companyona
 D'eua sa dona
 com Adam dix,
 allis partix
 molt alt pulment
 si prestament
 tu despertat
 de peus lleuat
 jus lo ginebre,
 prest volras rebre
 pa rescaldat
 subcinerat
 aygua beuent,
 e dignament
 lo sumiras,
 anar poras
 per tres jornades
 e nits contades
 pus de quaranta
 fins a la sancta
 de Deu muntanya;
 menjar ta fanya
 si ti conuida
 tal pa de vida
 pa de virtut,
 pa de salut,
 pa angeligal,
 pa diuinal,
 forment candel
 pus alt del cel

TERCERA PART

es deuallat
humilitat
del cel la tret
en Natzaret
molt e cernut
pastat fengut
dins en Bethlem,
Hierusalem
fort lo puncha,
e lo enforna,
fon pel costat
vbert, buydat
com aquell pa
quen Lleydas fa,
allis cogue
e non prengue
com lague cuyt
puja ne fruyt,
Salem pecca
mas ben plora,
be son peccat
fon castigat
Vespasia
lan dissipa:
Titus tambe
fa part hague
de la victoria,
llexe la historia
e llur imperi
vull lalt mysteri

del enfornar
arromangar
per quiet declare,
del que mon pare
lo rey Dauit
en Psalms ha escrit
molt llargament
queu com breument
del dit deffus.

¶ Partint Iesus
de la gran cena
hon Magdalena
vntat lo hauia,
tirant sa via
ab sos criats
dells dos legats
Pere, Feliu,
Pere quis diu
ver confessant,
Feliu preycant
ab diuisoria
executoria
del que volgue
ell tramete,
executaren
e deslligaren
quels fon manat
cami ferrat
tira de fet
ab prou gran fret

ves la ciutat,
 com prophetat
 fon llargament
 Iomnipotent
 Messies ver,
 fon alt poder
 e senyoria
 mostrar volia
 ans de sa mort,
 esser rey fort,
 princep de pau,
 lleo fort brau
 e vencedor,
 duch regidor
 de Israel
 Emanuel
 e vntat Christ,
 volgue fos vist
 en la gran festa,
 hon troba presta
 recepcio
 rebetlio
 noli tarda,
 humil entra
 no ab rigor
 mas ab amor,
 simplicitat,
 benignitat,
 no faustus
 mas poderos

senyor regnant,
 rey no portant
 dauant bandera,
 ni gent guerrera
 entorn armada
 la espasa alçada,
 pali brocat,
 carro daurat,
 alt triumphal,
 ceptre real
 corona en ell,
 ni lo mantell
 frederical
 sense fiscal
 procurador,
 posentador
 ni alguazir,
 sens sons canglir
 danyafils, trompes,
 tals reals pompes
 als reys tyrans,
 gentils, profans,
 del mon llexant,
 no caualcant
 cauall coffer:
 mas en somer,
 no en roci,
 mas en polli:
 no gens domat
 ni aueat

TERCERA PART

a dur cabestre,
anauan destre
may porta carrega
feltre ni marrega
sobre los rebles,
los seus dexebles
en lloch de bast
sense contrast
se concordaren
dotze y posaren
los seus mantells
segut sobrells,
Rey mansuet
sobrel asnet
fill de femella.

¶ La sna aquella
que fon trobada
al peu lligada
ab hun pinell
prop lo castell
ple de almugaues,
e de gens braues
moltes esquadres
celerats ladres
saltejadors
e robadors,
inichs contraris
als comissaris,
e tots ells massa
com a bagassa

sodomitaua,
e fornicaua
ab sos tacanys,
molts deus estranys
pseudos diuins
absens rocins
quants hi anauen
la caualcauen
com a publica,
vench la inica
coxa e manca
per dolor danca
e fals quarter,
sens traginer
ni altra guarda,
sens bast albarda,
collar, tifells,
sens cascauells
petral, ransal,
boç, e dogal,
llançada carrega
la sobrecarrega
bagues, ciuelles,
garrots, armelles,
romputs llançats.
¶ E oblidats
deu manaments
e los tants cents
bans, o calonies
e cerimonies

vench quasi nua
 per culpa sua
 e tant abus,
 duya sens pus
 sobre la pell
 hun manil vell
 antich espletat
 hun poch pintat,
 ja nos mostraen
 ni sen membraen
 dalgunes marques
 de patriarques
 del temps passat,
 del tot cessat
 era luntar,
 Iuda regnar,
 ceptre perdut,
 bisbat venut,
 sacerdots llechs,
 guiados cechs,
 si cech, orb, guia
 erren la via
 cahen abdos
 dius en lo fos,
 lechs sō mal destres
 per esser mestres
 cechs, mals doctores
 de lley colors:
 per ço barons
 si promens bons

hom de Deu sanc
 ni prophetant
 ja may hauia,
 per ço viuia
 desengrenyada
 desabillada
 e desguarnida,
 destituyda
 com a infel,
 ja sanct Miquel
 no la guardaua,
 ans la llexaua
 abandonada,
 acomanada
 a llops e cans,
 buytres, milans,
 corps, e voltos
 per guardados,
 no sen serui
 tal la jaqui,
 dela cansada
 e cancellada
 lley descriptura
 era figura
 axi tercera
 com la figuera
 que malahi
 prop lo camí,
 fruyt no tenia
 e maceria

P

TERCERA PART

edificada
e rellogada
morts los primers
a nous faeners,
e com Vasti
qui no obehi,
ni volch res fer
per Assuer
rey, no tement
son manament
en superbida
perde la vida
e la persona,
anell corona
ceptre real,
cerca son mal
prest lo troba:
Hester guanya
la senyoria
Vasti tenia,
per Ihesabel
reyna rebel
dalt espenyada,
e calcigada
per Hieu Rey
lantiga lley
son figurada,
en la entrada
del vencedor
senyor major

fer derrocada,
per cans menjada
fills de Leui,
princep rabi
mal doctrinats
no castigats,
les grasses reses
queren trameses
ells les menjauen,
flaques posauen
als sacrificis,
e daltres vicis
en criminats
morts e damnats
cert indicaren,
pronosticaren
mal creticar
a mort finar,
perdicio
damnacio
desta parlera
vella somera
daquell Balam,
lo prom Abram
molt rich, e vell
mula, camell,
ab daurat fre,
no palafre,
ni dromedari
ell caualcarhi

no sen cura,
 sols caualca
 A se, somer,
 anant certer
 al munt Tabor.
¶ Lo rey senyor
 rich caualca
 quil adora
 e reueri
 A se, polli,
 quil conegue
 quant ell naix que
 tot prophetat
 e figurat
 fon, o figura,
 ab rams verdura
 deles murteres,
 brots doliueres,
 e altres arbres
 molts daq̄lls barbres
 qui si trobaren
 ne enramaren
 Iethsemani,
 rau ni rabi
 de Betfaget,
 ram ni ramet
 cert no tallaren:
 ans samagaren
 de gran mati,
 fon lo cami

com a bell prat
 tot enramat
 per Artesans,
 pochs ciutadans
 molts strangers
 e forasters
 se desbrigauen
 es despullauen
 lo que vestien,
 eu stenien
 per hon passaua.
 La gent portaua
 ab gran plaer
 al cap llorer
 signant victoria,
 designant gloria
 en les mans palmes,
 e tocant palmes
 alguns cantant,
 altres ballant
 que precehien
 e qui seguien
 dela primera
 lley, e tercera,
 no Phariseus
 ni Seduceus,
 Scriuans, Rabins,
 no vells mesquins,
 ni jouens grans:
 mas chichs infans

P ij

TERCERA PART

e molts gentils
ab nous estils
molt reuerien
e benehien
ab psalmodia
lo qui venia,
rey Redemptor
e Saluador,
en nom de Deu,
ab clara veu
e tots hun crit
fill de Dauie
alt ofanna:
Com rey entra
ab gran honor
com ver senyor
Deu, e Messia,
sols aquell dia
pels llechs admes,
lo jorn despes
tot en preycar
peral sopar
com no trobas
quil conuidas
ell sen ana,
apres torna
rey ab rigor
fort ab vigor
los Billones,
falsos banques,

sacerdots vells,
ab certs cordells
comença a batre,
els feu abatre,
tancar, fallir,
mancar, fugir,
llurs banchs trenca,
e derroca
la vella tenda
de compra e venda
e llogreria,
de simonia
lleig ensutzida
e peruertida,
feta no poca
de lladres cloca
e vellegaça,
feta vinyaça
tant per malea
com per perea
dels podadors
e conreadors,
llarga talada
llobacejada
sens morgonar
ni escanyotar,
los cep molt vells,
pampols vermells,
la sarment groga,
la Sinagoga

celler tot buyt,
vinya sens fruyt,
exorca herma.

¶ Terra pus ferma
noua mes plana
blana solana
tot bon terreny
lluny del areny,
bon regadiu
de font o riu,
mogue llaura.

¶ Planta tria
stranya pus sana
de muntalbana,
boual negrella,
no ferrandella,
ni monestrell,
mallol nouell
volent plantar
e conrear
pus fructuos
e virtuos,
com feu Nohe
triar volgue
del bosch sarments
de gentils gents
poble tot laych,
poch del judaych
vell entecat,
de cep corcat

sarment plantada
ni de brocada
ne de esporguim
tart fa raym
ni cabrerots,
dels sacerdots
algu non pres,
rabins no res,
llechs los prengue,
lo camp donchs be
set palms contats
drets senyalats
fondo clota,
sarments planta
no de rebusca
de la labrusca
com Nohe pres,
plantant hi mes
per endolcir
assaborir
amargor tanta,
de borda planta
lim, fem, e fanch:
de terra y fanch
fets danimals,
quatre brutals
lleo, brauca:
molto, simplez:
luxuriar,
porch, e tragar

P iij

TERCERA PART

bugia enueja,
al qui glopeja
lo vi souent
fort, e pruent
grans quantitats
les qualitats
dels animals
li resten tals,
causau Nohe
primer begue
torbas del vi,
Cham lescarni,
sarments elets
hi mes deu nets
portants dolçor
a la liquor
dels seus rayms,
fems ni tarquims
noy hach mester,
per son plaer
daygua y sách ppria
hi mes gran copia,
raels meteren
totes vixqueren
sinol damnat
Iudes penjat,
puix acotades
mes embrocades
e encanya,
e concerta

del seu costat
mes arreglat
e millor rech,
may sera sech
ni aygua moll
fisca fenoll,
euols, braceres,
cartes, romagueres,
canyota, gram,
cuca, y faram
si hi naxeran
no crexeran.
¶ Ben vallejat
embardiçat
com fon mester,
obray celler,
torre y aljup,
prempsa, trull, cup,
e nous vexells.
¶ Faeners nouells
altres lloga
al que planta
mallol nouell,
del celler vell
que derroca,
foragita
los vells quey eren
per lo que feren
matant arreu
fins al hereu

per llur malicia,
 per auaricia,
 los fraus e llogres,
 e perque fogres
 ab nores fues
 totes ser crues
 descominals,
 braus animals
 de mal e lleig,
 e fer menci
 experiencia
 ne fa sciencia
 e bastant proua.

¶ La vinya noua
 pus ver esgleya
 que de nou feya
 per muller presa
 de tal contesa
 volent llunyar
 e separar,
 nora donzella
 de la lley vella,
 com della fos
 fill sols per cos
 no conegut,
 ni gens volgut
 dels de Iuda,
 dellibera
 mare jaquir,
 e adherir

a sa muller,
 com al primer
 Adam fon dit.
 ¶ Com ver marit
 hora per hora
 larcha, o tora
 de fust obrada,
 moble portada
 per caminans,
 per colls e plans,
 taules, e verga
 manna soberga,
 los cinch volums
 drets, e torts fums,
 lleys e judicis,
 los sacrificis,
 alifos pans,
 basto en mans,
 al inmolar,
 guaspes tallar
 les cerimonies,
 e querimonies
 ja malastrugues,
 quaix, ballarugues,
 chiulells, juguetes,
 baceroteles,
 fluxes lliçons
 de chichs minyons
 li defecha,
 e rebuja

P iiii

TERCERA PART

com ha fumosa
casa plujosa
e descuberta,
restant vberta
vella y antiga,
¶ La gleya amiga
ell de la ma
cert las obra,
ciutat murada
en monts fundada
temple inmoble,
e al nou poble
homens barons
daltres lliçons,
no sols politiques
mas metaphysiques
sobre natura
vltra mesura
tot transcendent
enteniment
feu auditori,
escholes pretori,
ferm coliseu
botigan feu
molt sumptuosa
e cabalosa,
rica fornida
de infinida
gran drogueria
de pedreria

pus preciosa
mes virtuosa
en medicina,
en pedra fina
philosofhal
qual may fon tal
feta ni vista
per alquimista,
de general
tiriaca
bezaart fi
de tot veri
guaridor fel,
manna del cel
marauellosa,
molt saborosa
e delectable,
inextimable
de gran valor,
per sola amor
no pas venent
ni preu prenent
repartidora,
e donadora
franch als confreres.
¶ En senyal darres
e testimoni
del matrimoni
tan excellent
li feu present,

no arres dor
 d'ordi vn cor
 e mig contades,
 quinz' argentades
 ni dor anell,
 corder, anyell,
 no carn, ni greix.
 mas si mateix
 dant per strenes,
 mes en rehenes
 sa magestat
 diuinitat
 anima y cos,
 may tal focos
 ni tan alt do
 en lo mon fo,
 may fon llegat
 tal prelegat
 ni tal herencia,
 magnificencia
 may tal se feu,
 tot lo salt meu
 e quant Dauit
 hach prouehit
 per fer la obra,
 fitim manobra,
 argent, e or:
 tot lo tresor
 per mi despes
 en los obres

les mans pagant
 no valgue tant,
 ¶ Octauia
 cert quan llega
 tot son imperi
 al gran Tiberi.
 ¶ Quant Constanti
 restituhi
 donacio
 oblacio
 que suulla fos
 quant del seu cos
 fon metge destre
 papa Siluestre,
 cert no llegaren,
 ni res donaren
 que valgues tant,
 pus triumphant
 e major cosa
 dona a sa sposa
 e lan dota,
 Mes lincarta
 fent testament
 ferm disponent
 de fet tan sopte
 apres son obte,
 resuscitat
 als cels muntat
 taula compondre,
 regne dispondre,

P v

TERCERA PART

no monarchia
ni senyoria
gens mundanal
ni temporal,
toft transitoria
e diluforia,
ni part de terra
ab cruel guerra
de gent traydora
conquistadora
a infinits,
de Egypte exits
juheus promesa
e fols obtesa
per dos daquells,
e per nouells
pel cami nats
ab grans debats,
perills, temors,
treballs, fuors,
cultiuadora,
possehidora
no sens affanys
al mes cent anys,
mas supernal
celestial,
eterna gloria,
als qui memoria
dell mort hauran,
tots quants volran

esser fills seus,
fills donchs hereus
per son plando
per merits no,
del regne feu,
ab gran conreu
del feu camp pla
qual el planta,
dels seus criats
dotze triats
feu capitans,
e pres ne tans
en sacerdots
dels pus deuots
com feu Sdras
dels vells pus clas,
dotze tambe
com Iosue
promens tria
com lo Iorda
volgue passar,
e yo regnar
com comenci
constituihi
dotze prefets
en tots los fets
ma cort regissen,
e just partissen
les racions,
mes tants barons

los figuri,
 yo quant obri
 los lleonets
 dotze chiquets
 d'or fi molt bells
 per chapitells
 al meu real
 al fitial,
 e mes mana
 com de Iuda
 pus car fill seu
 en Iacob feu,
 entrels germans
 tribs començans
 fos preferit,
 e reuerit,
 en Simo, Pere,
 major preuere
 feu, e clauari,
 per ell Vicari
 ab general
 e liberal
 gran potestat,
 ab honestat
 a deslligar,
 obrir, tancar,
 clau no errant
 al freturant
 los seus trefors,
 dels successors

per ells criats
 e ordenats
 a tal offici:
 fal sacrifici
 sols lo preuere
 altri nospere,
 tan alt poder
 nol pot hauer
 angel, llech, dona,
 mala ni bona
 sols capellans,
 per les llurs mans
 feu partidors,
 e donadors
 als casats, llechs,
 Llatins, e Grechs:
 fels llargament,
 be escassament
 a beguinotes,
 fictes, deuotes,
 qui totes festes
 se paren prestes
 al combregar,
 massa priuar
 causa meny spreu,
 lliurar se deu
 molt cautament
 e majorment
 a les contraries,
 per ser molt varies,

TERCERA PART

e contumaces
e pertinaces
com moltes feren,
e les que esperen
altre Messies
erren les vies
del ser christianes,
hoc son mal sanes
e Filistehes,
cert Cananehes,
Samaritanes,
increduls vanes
apostatades
son batejades,
e la judayca
lley e mosayca
en lo cor tenen,
a llur dan prenen
lo pa sagrat,
sens fe, sens grat,
indignament,
mas certament
per llur error
non pert valor,
nin val res menys
per sos desdenys
lalt sacrament.
¶ Ell donchs volent
complir sa empresa
ab gran llarguesa

com prophetat
son figurat
antigament,
son testament
ab mort volch cloure
ell serp de coure,
aram, llauto,
en pal basto
mes a traues
per Moyses
en alt alçada,
entrecruada
clauada ab clau
de treua y pau,
arch e senyal
celestial,
Yris pintat
son lo posat
al firmament,
ell fonament
pedra molt ferma
en ques referma
tot lo senat
Apostolat,
pels Artesans
edificans
ans reprouada,
puix paredada
feta angular,
pedra calar

sens mans tallada
 e declarada
 per Daniel,
 del rey cruel,
 regnes rompent
 dor, e dargent
 de Aram tercer,
 lo quart dacer,
 quint terra cuyta,
 crexent ab cuyta
 feta tamanya,
 com grá muntanya,
 Oricorn fort
 domat e mort,
 cantant donzella
 humil, e bella,
 Brusol portant
 jou: dret llaurant,
 anyell rostit
 tot engolit
 os no trencat,
 ell gra semblat
 mort verament
 molt fruyt retent,
 ell balsem fi
 del engadi,
 raym penjat
 en pal portat
 al coll per dos
 guardejados,

lo Christia
 de caray va
 juheu desquena,
 primer lo mena
 poble rebel,
 ell com Abel
 mort e batut,
 Ioseph venut
 a gent dolenta
 per dines trenta
 per sos germans,
 de peus e mans
 Samsó lligat,
 Ionas llançat
 tres jorns begut
 pel peix retut
 quis diu Balena,
 fora'n larena
 tornat en fest,
 Isach fill prest
 la mort volent
 obedient
 al pare seu.
 Ell fill de Deu
 ver redemptor
 llarch comprador,
 pagador franch
 del cos la fanch,
 ell pellica
 sos pits nafra

T E R C E R A P A R T

pels fills saluar
 e restaurar,
 fluintla tota
 com vna gota
 solay bastas,
 no gens escas
 fent abundosa
 e copiosa
 redemptio,
 tal paisio
 açots colona,
 de junchs corona,
 martell tan greu,
 llança, claus, creu,
 fet molt strana:
 sponja, e canya,
 vinagre, e fel,
 mort tan cruel
 vituperosa,
 tant dolorosa
 ell las volgue
 e la prengue
 per amor nostra,
 e per fer mostra
 dinmensitat,
 de charitat
 ell jutge just,
 Adam pel gust
 comdemna a mort,
 morint a tort

ell e greument,
 molt justament
 volch anullar
 e reuocar
 dita sentencia:
 dada en absencia
 als naxedors
 fills succesors
 generalment
 molt carament
 de tos peccats
 fets e innats,
 ell feu ajust
 e alt en fust
 don fon lleuat
 lo pom vedad
 pels innocents,
 cinchmil docents
 any seixante
 los remete,
 hora mateixa
 fon la madexa
 drachma dehena,
 hora nouena
 llauors trobada,
 al coll portada
 ab alegria
 qual ja peria
 lerrant ouella
 les erros della

portant al dos
 till prodigos
 fon acollit,
 lenfellowit
 fora romas,
 mori lo gras
 e roig vedell
 de cos e pell
 immaculat,
 sacrificat
 per lo comu
 alt e tot nu.
¶ Ver hom e Deu
 sobre la creu
 fermant lasquena,
 nostra cadena
 dacer tan fort
 dinfernal mort
 morint desfeu,
 sa mort refeu
 lo nostre estat,
 mortificat
 donant li vida,
 cert sa ferida
 humanitat,
 diuinitat,
 may se partiren
 nos desuniren
 ni dellexaren
 beu confessaren

e conegueren
 en lo que veren
 dels miradors
 execudors
 alguns sabuts
 en les virtuts
 e grans senyals,
 tots diuinals
 e molts secrets
 quey foren fets,
 just lo preycat
 preu quant torna
 Iudes traydor,
 cridal senyor
 Dimas lladro,
 Centurio
 hu cap de cent
 dix verament
 fill de Deu es:
 Pilat Frances
 Rey lescriui,
 gentil Longi
 Deu ladora
 com se veu sa
 ans era cech,
 lo sol sestech
 de dar claror
 per son senyor
 ser turmentat,
 anuuolat

TERCERA PART

lo cel trona,
fort llampeja
mouent grans vents
tremolaments
feren les terres,
dels monts e serres
roques caygueren
en lis romperen,
foren perides
foren solfides
moltes muntanyes,
nacions estranyes
del cap del mon
fins hon se pon
lo sol tots jorns,
vent tals contorns
temorejaren
Deu inuocaren,
com vn Gentil
mestre subtil
dit Dionys,
lo mon sentis
fort tremolar,
ves eclipsar
lo Sol e Lluna
contra comuna
astrologia,
en jorn de dia
ves tal foscura
Deu de natura

dix sofferia,
o periria
la mundanal
vniuersal
machina sempre,
aquest destempre
ben prop lo veu
lo mal juheu,
major prelat
del gran bisbat,
sols per lo guany
en aquell any
arrendador,
princep traydor
ab sos sequaços
ypocritaços,
mas noy cregueren,
ans dels quey eren
alli venguts
escomoguts
mes per temor
que per dolor
ni pietat,
a pas cuytat
esbalayts,
batent sels pits
barbes pelant,
los caps calant
trists sen tornaren,
may atorgaren

hauer fet mal.
 ¶ Lo triumphal
 titol subscrit,
 per tots llegit:
 Grechs, e Latins,
 als raus rabins
 nols paregue
 que digues be
 rey dels juheus,
 ab agres veus
 ne despitaren
 e infestaren
 ne fos lleuat.
 Mas a Pilat
 no li plague:
 ans romangue
 a llur despit
 com fon escrit:
 dels monuments
 molts dels durments
 o morts sançts cossos
 ab pell, carn, ossos,
 resuscitaren
 e recitaren
 que vist hauien
 lla don venien,
 laltar cellat
 pel vel tallat
 se descobri,
 linfern obri

llim, e preso,
 com feu Sampso
 ab clau de comte
 lalcayt en promte
 apreiona
 e fort lliga
 sa caualcada
 al llim tancada
 qual ell tenia
 ab tirania
 animes sançtes:
 qui pot dir quantes
 a mi per gracia
 ab pertinacia
 cert no mori
 yon penedi
 ans de morir
 gens referir
 no gos lo crim,
 tots los del llim
 o si de Abram,
 Eua, y Adam
 sos descendents
 deu cenexents
 de fet cobra
 e sen porta
 tots Deu lloant,
 Caym dexant
 e tots los mals
 perpetuals

Q

TERCERA PART

habitados
en lo cahos
tots temps penant,
en lentretant
Ioseph baro
decurio
e noble nat
en la ciutat
Arimathia,
prop vas tenia
o fossa noua,
semblant a coua
tallat en roca
a pich de broca
fet per a si,
ell prouehi
ab diligencia
hauer licencia,
de Ponç, Pilat,
ser soterrat
qual obtengue,
comprat hague
net drap de lli,
nart, benjuhi,
altres perfums
segons costums
es dels juheus,
tot a grans preus
lliures ben cent,
deuotament

lo cos lligat
embalsemat
lo soterra,
e cimenta
la porta closta
ab molt gran llosa,
pels seus lo cos
furtat no fos.
Los Raus duptaren
per tant instaren
sa sepoltura
ab molra cura
per hun baro
Centurio
fos ben guardada,
sa gent armada
tots ben pagats,
puix esglayats
terç jorn mati
quant fort sorti
del moniment,
esmayament
e por hagneren.
Tots lo cregueren
esser ver Deu,
tots vna veu
de fet cuytaren
heu recitaren
dins la ciutat,
resuscitat

es verament,
 mas promptament
 dells sobornats,
 dells menaçats,
 mols variaren
 e deposaren
 mentint vilment:
 ans certament
 que lo dit cos,
 despenjat fos
 dela creu alt,
 encara calt
 del dret costat
 hon fon nafrat
 gran fanch nixque,
 aygua tambe.
 Lo poble ho veu
 tot aços feu
 pera figures,
 psalms, e scriptures
 dar compliment,
 lomnipotent
 quant feu fer larcha
 al patriarcha
 antich Noe,
 aygua volgue
 punis lo vici,
 e fos inici
 ala virtut,
 lo retengut

poble prou bo
 per Pharao
 com a catiu
 resta tot viu
 e feu lo franch
 aquella fanch
 del sanct anyell,
 e fon coltell
 de gran matança
 en la criança
 de Egypte tanta:
 puix la gent santa
 Deu feu passar
 la roja mar,
 com per trespol
 del rey lestol
 laygual nega,
 mes Deu mana
 quel poble ves
 com Moyfes
 ferint la roca
 aygua no poca
 manal nixque,
 del qual begue
 tot Ysrael,
 Ezechiel
 ell prophetane
 Deu inspirant
 gran aygua viuã
 neta absterciua

Q ij

TERCERA PART

promet donar
per denejar
los delinquentes,
als penidents
sedejans crida
beure conuida
Deu aygua franca,
com llana blanca
promet tornar,
e canejar
les astrosies
per Esayes,
dexen Deu vena
abundant plena
daygues viuent
als descrehents
diu Hieremies,
escriu Zacharies
ab prophesia
en aquell dia
e temps de pau
en lo palau
del rey Dauiu
font gran com riu
si mostrara,
e llauara
la menstruosa
aygua abundosa
del dret costat,
per hun forat

del temple exint
fon vist guarint
les malalties,
e ell Messies
voleh començar
sanctificar
aquell flum gran
com sanct Ioan
lo bateja,
e com torna
del aygua vi
Architici
beure mana,
alli mostra
començ de gloria,
la natatoria
de Siloe
lo mostra be,
prop de Sicar
promes donar
al aldeana
Samaritana
aygua de vida,
font infinida
perpetual,
font daygua tal
ja figurada
e prophetada
per Deu promesa,
may fon obtesa

pels de natura,
 ni de scriptura
 pobles pallats
 a Deu ingrats,
 ni quant iua
 fanch com plora
 orant en lort,
 sols apres mort
 fon dada cert
 quant fon vbert
 lo costat seu.

¶ Alt en la Creu
 mig començades
 e sols forjades
 les claus del cel
 a Pere fel
 promeses dar,
 volch acabar
 subtil manya
 ell les tempra,
 com bon armer
 tempra lacer
 ab aygua y fanch.

¶ Be lo barranch
 flum e torrent
 passa beuent
 calzer e got,
 rey sacerdot
 Melchisedech.

¶ Vbert lo rech

del costat dret
 fon lo pertret
 e aparell
 pel senat vell
 tot reuocat
 e reprouat
 dels vsuraris,
 e pothecaris
 llur receptari.

¶ Vbert larmari
 de deytat
 per pietat
 al nou sacrari
 antidotari
 nouell dona:
 hon ordena
 set medicines
 ab set diuines
 espirituals,
 no naturals
 propietats,
 ab qualitats
 ben diuifades
 e graduades
 a quatre graus,
 tres per tres claus,
 quart per la llança,
 ab sa balança
 just dret pesades:
 ben dispensades

¶ iij

TERCERA PART

les quantitats
ab quels prelats
son vnguentaris
e pigmentaris,
fessen vnguents
e fins pigments
preseruatius
e curatius
ratificants,
e conseruants
la sanitat
suauitat
beneyta noble
salut al poble,
nouell ramat,
elet triat,
anyells, moltons,
barbuts cabrons
abandonant,
ell alt cridant,
anyell benigne
com fa lo signe,
ab veu molt fort
prop de sa mort,
ab lo cap dret
hauer gran fet
de tots crida,
per tots paga
ell bastament,
lobedient

anyell corder
qui volenter
hi es vengut,
es franch remut
complidament.
¶ Lo fre mordent
de dur ceruell,
ja ordre vell
embotonat
desempegat,
juheu altiu
resta catiu
per culpa llur,
puy en lo fur,
o prophecies
del ver Messies
no han fermat,
en son ramat
no son contats
desuehinats,
nols es permes
possehir res
en realench.
¶ Lo rey que vench
del cel al mon
Messies fon,
nol han cregut
han e perdut
llur boualar
en lampriuar

prioritat
 la saluetat
 en prats pastura
 per oradura.
 ¶ Los qui llogats
 humilitats
 obrar volran,
 e suaran
 en les caua des
 no fent llobades
 del diuinal,
 diner real
 seran pagats,
 los enganats
 Moros e Atres,
 Turchs, y dolatres,
 feroços, braus,
 resten esclaus
 descaminats.
 ¶ Son figurats
 l'enterch Ebraych,
 lo gentil laych,
 pobles ab dos
 pels seruidos
 dos jouencells,
 la se ab ells
 emsemps restats
 baix, no muntats
 fer en la penya
 altar ni lenya,

pel sacrifici
 de Abram inici
 començador
 de fe y amor.
 ¶ Y saach tercer
 lo poble ver
 e Chrestia,
 qui creu e fa
 lo que Deu vol,
 aquest tot sol
 la hu de tres
 sols elet es,
 los dos damnats,
 molts son cridats
 poch los clets
 Deu quants ha fets
 vol ser saluats,
 e molts maluats
 esser nou volen:
 puix ells se tolen
 lo be promes,
 affectant mes
 la vida grassa
 restar en plassa,
 ploga o no ploga
 troben quils lloga,
 nols plau lloguer
 nil llogader
 conduydor,
 conuidador,

Q iiii

TERCERA PART

nols plaus oyr,
molt menys seguir,
ni les figures,
sanctes escriptures
llegir entendre,
lo ver seny pendre
a ells simputa.

¶ Deu no refuta
qui si atança
no fora llança,
ni desempara
lom quis prepara
rebre sa gracia,
tot quant li placia
fent obeynt,
Sathan jaquint
dret a ell ve
promet la fe
fent homenatge
de vassallatge
perpetual,
rebent la sal
de sapiencia
en mans presència
del seu curat,
propri prelat
e sacerdot,
solemne vot
a Deu na fet,
aquest de fet

es ben rebut,
franch e remut
lo seu rescat,
per Deu pagat
degudament,
per incident
me vull llunyar
fora auiar
hun poch del rench
saltar entench
foral cauat
tant he mal grat
de les mesquines
fictes beguines
prest puix me moch
llur saber poch,
e molt cuydar
vull insertar.
¶ Veig la beguina
salta Martina
de sellan sella,
de vellan vella
gira mantells,
pica martells,
disputadora,
demanadora
de questions:
e fent rahons
als confessors
e preycadors,

de Deu demana
 puix dell emana
 tant virtual
 vniuersal
 e fructuosa
 tant graciosa
 font daygua viua,
 com nos diriua
 a tots los vius
 per eguals rius:
 car molts non prenē
 elos que tenen
 no per egual.
 ¶ Martha tambe
 la reprengue
 com replica
 quant ell mana
 lleuau la llosa,
 ella duptosa
 dix pudira
 quatridia
 es ja podrit,
 no te yo dit
 dix si creuras
 fets singulas
 te fare veure,
 dōchs mes val creure
 que disputar
 ni altercar,
 dona altercant

e inquestant
 causa mouent
 Lomnipotent,
 altre senyor
 que Deu major
 vol inquirir
 tal departir,
 es gran error.
 ¶ Lo creador
 en fer crear
 no pot errar,
 vol, pot, e sap,
 tiny lo seu drap
 vermell, vert, blau,
 groch com li plau:
 ¶ A son plaer
 fa com loller
 qui duna massa
 ne fa terrassa
 olla, escudella,
 plat, canterella,
 morter, librel,
 gentil vexell,
 lleig com se vol,
 Deu al mallol
 quel sa plantat
 hi ha llogat
 quals ha volguts,
 dells son venguts
 ab sa llegona

Q v

TERCERA PART

a prima, nona,
 vespres, completa
 fahena feta,
 cridals faeners
 los matiners
 cansats, suats,
 e los llogats
 a la vesprada,
 donals soldada
 y equal diner
 axiu vol fer,
 qual injuria
 si per vn dia
 tots vol pagar?

¶ Quis deu clamar
 si tal la feta
 o contrafeta?
 si Rachel, Lia,
 Martha, Maria,
 si Hester Vasti,
 Ruth, Noemi,
 al seu partir
 qui hi pot res dir?
 per sola amor
 fa bo y millor
 al plaer seu,
 qui ell vol veu
 saygua, o gracia
 ab efficacia
 tant com ne cap

en lo seu cap.

¶ La qui nol vol
 altre Deu col
 moltes peus tenen
 ni hi van ni hi venen
 les mans per pendre,
 cap pera apendre
 orelles, vlls,
 per sos entulls,
 nols plau oyr
 ni obeyr
 los crits e loure
 nos volen moure;
 sos rolls obrir,
 son elegir
 ab libertat
 sa voluntat
 no lan forçada.

¶ La mal dreçada
 roman en sech,
 qui' sclou son rech
 son portell tanca
 laygua li manca
 ab gran raho.

¶ Qui ab oro
 se aparella
 e va ab cistella,
 cedaç, garbell,
 o chich vexell
 delaygua pendre

bes deu rependre
 sis mor de set
 lo mal pertret
 propri mateix,
 no don parteix
 la font tan ampla,
 qual Deu exampla
 per rius, braçals,
 conduyts, canals,
 e cequioles,
 rolls, e filloles,
 destiladors
 e brolladors
 mijanes causes.

¶ Ab horde, pauses,
 compte, mesura,
 pes, e dretura,
 lauygua bandona
 franca la dona
 lalt cequier,
 al hereter
 qui pel que ou
 fa terra mou,
 ab jou, e rella
 ab sa trugella
 axada, pala,
 son camp eguala,
 fay cauallons
 ab alerons
 obre boqueres

clou talponeres,
 del seu ribatge
 sols pach mundatge
 e lescurim,
 tragal tarquim
 del seu portell.

¶ Qui son ceruell
 e los finch senys
 a pascua almenys
 cadany no herbeja
 e nols deneja,
 fas herm desert.

¶ Lo temps hi pert
 te martellada
 la'ntrecuy dada
 beguina folla,
 que quant bull lolla
 nou concix clar,
 no sab filar
 ni res cusir
 ni menys llegir,
 e del saber
 poder valer
 fer e crear,
 gracies dar
 secrets juhins
 ne vol auis
 e sentramet.

¶ Que Deu permet
 es infalible

TERCERA PART

cert e creyble
tot hom diu Deu
qui ferm no creu,
o no creura
damnat sera
e bandejat.

¶ Tot batejat
daygua manal
e natural,
no de alambi,
oli, llet, vi,
ni tal licor
noy han valor,
per son prelat
propri curat
en temps de pressa
si fall endressa
de capella
tot crestia
hi pot suplir,
si sab beu dir
laygua vessant,
Lesperit sanct
pel llauament
obte granment
daquell malalt
del terrat alt
fet hun forat
per ells calat
jahent al llit

que fos guarit,
tant hi basta
que romas sa.

¶ Si per fe estranya
lome tant guanya:
quant mes per ppria
lo quin te copia
regenerat,
e ordenat
recreat, fet,
per Deu elet,
fill adoptiu,
caritatiu
qui esperara
e ferm creura
aquells cartells,
qui pels mantells
al ruch posats,
e pels sobrats
dotze esportins
del peix cofins,
e pa plegats
son figurats,
per dotze tretes
del riu eletes
pedres molt belles,
Iosue dells
feu fabricar
nouell altar.

¶ Son denotats

pronosticats
 los dotze mots
 dictats per tots
 los majorisdomens
 Apostols, Promens,
 dela Apostolica
 vna catholica
 e sancta esgleya.

¶ No segons creya
 lo Manicheu
 contra quis feu
 Credo nouell
 en vn consell
 sanct e consult
 Quicumque vult
 per Athanas,
 ab bon compas
 fet gentilment
 diu verament
 lo ques de creure;

¶ Aço par beure
 tot tal crehent,
 qui prou souent
 de tot son tort
 açi en la cort
 de son prelat
 ses composat.

¶ E dels vnguents
 e sacraments
 ses ja vntat,

e ben dinat
 no en posada
 pel rey dexada
 ab na Vasti,
 qui sols basti
 dinar a fades,
 mullers maluades
 mas en bellissim
 hort del altissim
 rey Assuer,
 per ell fet fer
 ab consellers
 contra mullers
 en or, argent,
 menjant, beuent,
 a son delit,
 no compellit,
 ab fe formada
 acompanyada
 de virtuosos
 e piadosos
 fets obrant be,
 no morta fe,
 mas ab fe viua
 caritatiua
 tot eleuat.

¶ Gessu pujat
 en arbre creu,
 pot veure Deu
 Iesus lo crida

TERCERA PART

e si conuida
ab ell restar
ensemps menjar,
si nou recusa
ni sen escusa
per pres hauer
de nou muller,
es conuidat
assegurat
no dubt' entrar
alt al sopar
celestial,
si nupcial
roba polida
porta vestida,
qui mal ropat
sera trobat
en semblant cena,
pres en cadena
sera lligat
d'inferrn llançat
en la foguera.
¶ Donchs la vxera
qui tel retret
sagell secret
la clau del pa
com dit es ja
pa consagrat,
pa enforat,
pa cuyt e bla:

puix per sa ma
has a sopar,
la deus pregar
sia contenta
e que consenta
tu entres dins.
¶ Mentres tēps tins
de roba muda
e la saluda
totstemp ab Aue
pregant te llaue
los teus delictes.

¶ QVARTA part del tercer llibre.

PEr tants cōflictes
qui son en tu,
yo importu
e transformat
ben informat
te so trames,
e ja duy mes
sa costa lalba
ta llengua balba
a queucom dir,
e contradir
a mi respondre,
la veig dispondre
e tremolar,

aconsolar
 te vull hun tant.
 ¶ Si est dubtant
 en alguns passos
 et paren quassos
 mal dits o nulles,
 o falses bulles
 lo quet he dit
 e repetit:
 tant de les dones
 les abandones
 si hi has dubtat
 la voluptat
 te fa torbar,
 fat exorbar
 los vlls e seny
 rahot costreny
 e ta edat,
 consells te dat
 de prou prudencia
 experiencia
 tots los conferma,
 hajes ne ferma
 opinio
 obliuio
 del voluptari,
 ¶ Sim fas contrari
 del manament
 segonament
 en parahis,

ans del diuis
 ja prouehit,
 per Deu fon dit
 multiplicau
 e augmentau
 vmpriu la terra,
 qui nos aferra
 ni sen ha cura
 seguint natura
 ans sen deshix,
 poch obeix,
 trencal manar.
 ¶ Responch te clar
 tal argument
 es defallent,
 Adam creat
 fon e format
 engendrador,
 començador
 duma linatge,
 fera vltratge
 e gran peccat
 si engendrat
 ell non hagues,
 tots los apres
 de Adam venguts
 noy son tenguts,
 ¶ Lomnipotent
 Iesus hom ver
 no hach muller

QVARTA PART

sin fos tengut
 naguera hagut
 nunca pecca,
 donchs may trenca
 la lley aquesta,
 ell ala festa
 fonch conuidat
 del tant amat
 cofin germa,
 hey conferma
 lo matrimoni
 ab testimoni
 miraculos:
 mas ell lespos
 no volch cumplis,
 ni que dormis
 may ab lasposa,
 dōchs prou par cosa
 mes voluntaria
 que necessaria
 cert lengendrar,
 o lo seruar
 lestabliment
 propriament
 es dit consell.
 ¶ Qui lobrar dell
 en tot semblar
 ben ymitar
 vol e seguir?
 ben pot fugir

sense pecar,
 ni lley trencar
 façau quisuulla
 tu ten despulla
 de tal calor,
 not faça por
 per esser buyt
 de fills o fruyt
 si es vedat,
 ni ton curat
 tescomunique
 ni quetabdi que
 entrar als temples.
 ¶ Si mes cotemples
 les marauelles
 dalgunes delles
 com referir,
 e larguyr
 dela molt alta
 e sense falta
 sabent reyna
 Sabba Austrina
 se nomena,
 ab si mena
 de sauiesa
 e gentilesa
 ben abillada,
 e auisada
 gentil companya
 de lley be estranya

¶ Ella famosa
 e poderosa,
 en lo moral
 e natural
 molt erudida,
 hauent oyda
 la nomenada
 pel mon anada
 del meu poder
 e alt saber,
 mes diuinal
 que humanal
 per mes entendre
 de mi apendre,
 lo mon passant
 e trauestant
 a veurem vench,
 e ab mi tench
 grans parlaments,
 donam vnguents
 molt fins, dolor
 de gran valor,
 donam planter
 e sementer
 de balsem, brots
 en Gadi tots
 vinyan plantam,
 fouint parlam
 e discutim,
 molt departim,

dastronomia
 molt ne sabia,
 ellam signa
 e designa
 en aquest fust
 hun rey robust,
 molt desijat
 fera penjat
 per los juheus
 ma s vassalls seus
 en creu ben alt,
 del ort del salt
 prest lon traguí
 el amagui
 jus la picina,
 dell medicina
 laygua prenia,
 homens guaria
 sols, la lacuna
 dones nenguna
 nos llig guaris,
 per llur auis
 apres per dies:
 Iesus Messies
 als Phariseus
 e Seduceus
 los atlega
 e diuulga
 tal diligencia,
 per mes sciencia

R

QVARTA PART

al jutjament
 fort argument
 a ells seria.
 ¶ Llarch respondria
 sino dubtas
 temps hi bastas,
 curt hi vull dir
 nom cal desdir
 per poca estreta
 vna oroneta
 cert no fa stiu,
 muller la viu
 de infel rey
 fon fora lley
 de tot hague
 rambes caygue,
 si mes timpliques
 e fort repliques
 de virtuosos
 dones famoses,
 e venerades
 qui son estades
 vergens, fadrines,
 monges, beguines,
 poques casades
 canonizades,
 per papa sanctes,
 sibilles tantes
 Deu redemptor
 ser venidor,

pronosticans
 dalgunes grans:
 mas foren poques,
 mares e çoques
 de lley antiga,
 bo es te diga
 la veritat.
 ¶ Per equitat
 e Deu honrat
 per ell format
 de Eva lo cos,
 qui dom fon os
 carn de carn llur
 perque fan dur
 per genitura
 obrant natura
 en lo mon hom:
 algun queucom,
 son poch amables
 no extimables
 que valguen mes
 per ser mulles:
 ¶ Car matrimoni
 no es testimoni,
 no sospitos:
 ans prou dubtos
 inductio
 presumpcio
 es de bondat
 seguretat

non porta gens:
 car moltes gens
 fills daltri crien,
 conue donchs sien
 no molt amades,
 mas comportades
 per ses aynes,
 com les gallines
 qui tot ho sullen
 hon se recullen
 per tants ous pōdre.
 Mas vull respondre
 al argument
 generalment,
 perque les dones
 forma Deu bones,
 bondat alguna
 sols la comuna
 sis volen tenen
 delles ne prenen
 alguna part,
 les mes apart
 ben lluny larrullen
 e las despullen
 de si la llancen.

¶ Les que satancen
 fer qualche be
 sots ley e fe
 son estimades
 hun tant preades

en gran recort
 com l'ome tort
 rey entrels cechs,
 per alguns llechs
 mencionades,
 perpetuades
 per longa fama,
 daquestes ama
 lo que han bo,
 no tot lo so
 quen fa la gent,
 mas solament,
 sola virtut.

¶ La fortitut
 de na Iudich,
 de Hester te dich
 la complacencia,
 per sapiencia
 Rebeca mira,
 de Sarra tyra,
 o Sarrahi
 qui requiri
 Abram tocar
 la mossa Agar,
 fidelitat,
 humilitat
 molt gran de Lia,
 la parleria
 e bell estil
 de Abigail,

R ii

QVARTA PART

Delbora tria
sols prophecia,
Raab celant,
lo clau ficant
al pols Iahel,
amant Rachel
viudatge de Anna,
de na Susanna
pren continencia,
la penitencia
de Magdalena,
de lalta Elena
peregrinatge,
hospitalatge
dels pobres zel
de Ysabel
reyna contessa
e menorella,
de Catherina,
Tecla, Marina,
Anastasia,
Agnes, Lucia,
virginitat
ab charitat
per fe martyri
sens creptiri
ne pots amar,
ben afamar
e ben voler
dir ab plaer

sols tals virtuts.
¶ Solicituts
de dones viues
te prech esquiues
sols te deportes
de semblans mortes
llegir llur vida:
car han seguida
en lo llur pas
sens contrapas
la bona via
de quim enuia,
axi desfas
e satisfas
tos arguments
e pensaments,
llexa disputes
e no refutes
los consells meus,
cert si nols creus
viuras penat,
morras damnat:
ta testa calba
puix es ja lalba
volra dormir,
vull men partir
coman te a Deu.

Fi del tercer
llibre.

Quart lli

bre, o quarta part
principal de
enuiudar.

PRIMERA
part del quart, com
ordena sa vida.

PVix que sa veu
yo no senti
de fet sorti
tot eleuat,
e lajenat,
esbalayt
pel que oyt
llaues hauia.

Com qui somnia
cosa plaent
soposament
sis despertat
ne ha mal grat
e li sab greu
con plaer seu
li han torbat.

Desconsolat
com fon Thobies,
com Azaries,
angel Raphel

sent tornal cel
e congoxat.

Com hugat
fon sanct Ambros
qui fon al cos
del sant Marti,

tambe Fronti
fon al de Martha,
llegint la carta

de celebrar
sobrel altar
ells sa dormiren

dormint partiren
de sos bisbats,

per Deu guiats
mirablement:

Els realment
feren loffici

lo sacrifici,
santes pregaries,

perfuneraries
dels sus dits sants

llurs ajudants
vent los becar

massa tardar
los despertaren,

per quels torbaren
del que lluny feyen

e tan clar veyen
los desplague,

R iij

SEGONA PART

cascul hague
enuig hun tant.
¶ E com parlant
Deu instruis
los senys obris
a les figures,
sanctes escriptures
les declaras
a Cleophas
altre ab ell,
En lo castell
apofentats
marauellats
del que parla:
Trencant lo pa
lo conegueren,
quant lo volgueren
desparegue
molt los dolgue
com sab senta.
¶ E com troba
sanct Agosti
aquell fadri
riba la mar,
volent buydar
laygua'n hun clot:
Li dix arlot,
que penses fer?
Ab alt saber
lo chich respos

ab gran repos
ell escoltant
linfant parlant
perdel de vista,
ab cara trista
resta pensant.
¶ Yo pel semblant
tal me trobi,
apres cobri
en seny tornat
encadarnat
per lescoltar
e tant vetlar:
tantost pensi
e comenci
rememorar
e recordar
recogitant
e recitant
lo quentengui
e compregui,
de la crehença
per ma valença
a mi explicada
e declarada,
fon lo moral
e doctrinal
per mi palpable
e practicable.
¶ Mas lo subtil

de fort estil
 cert trascendent
 mon sentiment,
 theorich alt,
 trobantme falt
 de vista losca,
 e ab ma fosca
 flaca prensiua
 com la visiua
 del Duch, e Rat,
 quis diu penat,
 e del muçol
 al raig del sol,
 dull lo perdia
 nol entenia
 sols lo cobraua
 com se calaua
 al aprensible
 intelligible
 per mi grosser,
 siu mon poder
 nom oblidas,
 quem recordas
 per profit meu
 e ara teu.
 fill Balthasar.
 ¶ Sens pus tardar
 tantost vestim
 del llit lleuim,
 e deuallat

agenollar
 a Deu llohi,
 e benehi,
 regraciant
 e iuplicant
 sa gloriosa
 e piadosa
 beneyta mare,
 quellam separe
 del vell lleuat
 e renouat
 del infernal
 drach belial
 me preseruas.

¶ E com pensas
 quel temps passat
 mal compassat
 perdut nos cobra,
 meti en obra
 lo vi nouell
 de bon consell.

¶ Sens tēps remetre
 volgui prometre
 siu jurament,
 vot, sagrament,
 ab cor datendre
 may muller pendre:
 mas viure franch
 may en vn banch
 seure, ne taula,

PRIMERA PART

ni may paraula
rahonament
molt parlament
delles sentir,
ni may oyr
llur malempoli.
¶ Bollir en oli
menjar les mans
morir abans,
ans peus estendre
que muller pendre,
ans soterrat
que mullerat.
¶ De continença
fui prometença
puix fuy delliure
mudi de viure,
llexant lactiua
contemplatiua
cercant la vida,
prenint la mida
al exemplar
de imitar
als hermitans,
sols habitans,
en los sechs herms
hon viuen fermes
sens matrimonis,
ab tals demonis.
¶ De fet ho fui

aquell estiu
yo fui ma via
ves la mongia
ben hermitana
la Cathalana
damunt Falcet
deça Poblet
quis diu Cartoxa,
hon la gent coxa
puja ab affany,
qualque mig any
yo hi aturi,
hon apuri
ab lo prior
bon confessor
examinant
e rominant
ma consciencia;
la penitencia
hagui finida.
¶ De la llur vida
fuy mol content,
e certament
vestit mi fora
si la traydora
de bigamia
tal com la mia
tant non vedas
quem ordenas
a missa dir.

¶ Al monestir
 dona hi entras
 nis acostas
 nunca ni veren.
¶ Ans me digueren
 que la reyna
 dona Marina
 defafaenada
 vna jornada
 sols per mirar
 hi volch entrar
 ab ses donzeles,
 claustra, capelles,
 quant calcigaren
 tot ho llauaren
 e fort ragueren.
 Ells may hixqueren
 del cor tancats,
 molt son guardats
 de ocafio,
 d'oracio
 ells men mostraren,
 molt mendreçaren
 per llur virtut
 lo temps perdut
 quel esmenas,
 que ordenas
 lo venidor
 viuint millor
 me consellaren

¶ Tots mabraçaren
 em offerien
 Deu pregarien
 per mi toltemps.
 De tots ensemps
 pres comiat
 per Deu guiat
 ves sentes Creus
 ab moltes neus
 e prou gran fret,
 fuy a Poblet,
 cami ferrat
 a Monserrat,
 prop Tarragona,
 fuy a Vallbona:
 Quin monestir
 per conuertir
 tot peccador,
 per la fredor
 molt me cansa,
 Benifaça
 e Valliuana,
 fuy per la plana
 e per la vall
 ab gran treball
 a Vall de Christ.
¶ Quant hagui vist
 yo Porta Celi
 cert fuy al eli
 de cansament,

R v

PRIMERA PART

mas certament
segons mon vot
res pus deuot
ni mes compost
lloch pus dispost
en tots no viu,
ab raos diu
del cel la porta,
cert noy es morta
la continencia,
de la abstinencia
ells han la suma,
may carn hi fuma,
ni a llur costa
dona sa costa,
bey reposi
fins deposi
lo lassament.
Dells molt content
enamorat,
ab llur bon grat
cinta ma spasa
tornim a casa
hon huy yo estich
en pau vos dich.

➤ SEGONA
part del quart,
continua son
viure.

NOranta cinch
No cēt any stinch
dels quals cinquanta
o los sexanta
dels meus millors
penes, dolors,
man espletat.
En veritat
lo sanct sermo
de Salomo,
quim fon trames
los anys de mes
me estalua
e desuia,
yo mal nodrit
vell endurit,
dolent, vila,
com lo mila
del terç any vell
per hun budell
ja mi calaua,
jam acordaua
a fort cadena.
Ma gran esmena
del temps perduc
no conegut,
si lat recite
creus sols imite
lo publica
qui explica

son falliment
 tot humilment:
 no pas com feu
 lo Phariseu
 vanaglorios
 superbios.
 ¶ Yo instruyt
 e corregit
 que Deu aydant
 e graciant
 ab escandalls
 e prou treballs,
 mon temps limite
 dones euite,
 per no torbar
 com realgar,
 sols hun cambrer,
 hun escuder,
 e comprador:
 coch, pastador,
 tres me seruexen,
 e may me dexten
 son sou los pague,
 els afalague.
 No tinch sensals,
 de naturals
 primiciades,
 e just delmades,
 rendes yo vixch
 lo meu partixch

finant mos dies,
 en obres pies
 e penitencia.
 Per abstinencia
 llit sus la llenya
 e destamenya
 tinch los llançols,
 los camisols
 daspre celici,
 per exercici
 de ma persona
 alguna estona
 yo caue en lort,
 per mon deport
 apres passeje
 fins que fameje,
 dijous, diumenge
 e dimars minge
 carn sense greix:
 los tres jorns peix,
 lu aygua y pa:
 si nom trob sa,
 pa y vi vermell,
 de gros burell
 es mon vestir,
 a may jaquir
 missa tots jorns,
 cerque perdons,
 souint confesse,
 e may no cesse

SEGONA PART

ores diurnes
 dir, e nocturnes,
 per morts e vius,
 yo rem catius,
 e encarcerats
 e enuiudats
 fouint visite,
 los hostes cite
 cert ma posada
 nols tinch tancada,
 los malalts cure,
 pubils procure,
 do past al pobre
 mascle o cobre.
 ¶ No les femelles
 be cert a elles
 gens nols ne faç,
 de fret, o glaç,
 de set o fam
 tant les desam,
 sis vol morissen
 llamps les ferissen,
 e les cremassen,
 sal se tornassen
 com la de Lot
 llança'n hun clot
 qui res los dona:
 mas quils perdona
 son falliment
 pecca greument,

molt fort erra
 com no escorcha
 en Assuer
 a sa muller
 Vasti reyna
 tambe na Dina
 morir deguera
 per ser vayuera
 millor lin pres
 a Finches,
 com aora
 e atrauessa
 ab lo punyal
 dins lo tandal
 la dona dita
 Madianita,
 nom de guerrer
 justicier,
 lin ha restat
 perpetuat
 e gran baro.
 ¶ Per dir canso,
 tambor sonar,
 massa cuytar,
 primer exir
 ne feu morir,
 cremada nua
 la filla sua
 lo duch bastart.
 ¶ Hague gran art
 lo caminer

de sa muller
partint lo cos
casu bon tros
dels trips nague
de ques mogue
fer gran venjança,
cruel matança
de Benjamines
e Gabelines
de Galahat.

¶ Aquell vntat
bon rey Hieu
noblement feu
dalt espenyar,
tota esclafar
a Gesabel
reyna cruel,
dona maluada
en la entrada
ben calcigar,
e rocegar
la llexa a cans,
fols peus y mans
lo quen romas
en vn nou vas
per ser estada
ab rey casada
fon soterrat.

¶ Be fon yrat
ab gran raho

lantich baro
duch Moyfes
ab Finehes
e vencedors,
per ser tudors
de les casades,
viudes portades
Madianites
cert infinites
les violades
totes trobades,
mana matar
e degollar,
les vergens no
e guanyals ho
virginitat.

¶ Lapostatat
en Iulia
be castiga
braues mullers
ben nou millers
per les mamelles,
en les ramelles
darbres curtades
ben aguades
viues penja.

¶ Tambe venja
Hercules tost
en vn recost
centmil armades,

TERCERA PART

aparellades
per ell combatre
fabels rebatre
lo llur arnes
ab vn reues,
molt les vexa
e les dexa
totes nafrades
e degollades
baix en la foya:
No menys en Troya
Pantafilea
ab Saginea,
qui pot dir quanta
millers quaranta
mortes tallaren.
¶ Tambes mataren
los Persians
mes daltrestans
delles millars
ab yra fort
¶ Nos feu gran tort
aquella necia
dita Lucrecia,
gentil, infel
moguelay zel
de ques vol fos
matant son cos:
car conexia
que merexia

per son fallir
tantost morir.
¶ E la cunyada
enamorada
de Octauia,
tambes mata
sabent que feya:
car ellas vey
fort auorrida
e ben fornida
de puteria,
sa porreria
mort mereix que
perço prengue
veri tan fort.
¶ Si tal deport
semblants jornades
ab tals porrades
souent hauien
millors serien,
si yo podia
yols ne daria
dich a les males
totes son tales
les que conech.
¶ TERCERA
part del quart libre.
P Er lo quels dech
per ser phismes,
e pels baptismes

hon som llauats
 tots batejats,
 si he fals dit
 ja men penit
 cert de bon cor
 no hajan por
 les assegure,
 posat murmure
 que yols fes frau:
 car nos tan brau
 fer ni fello
 cert lo lleo
 com pintat par.
 ¶ Per no dexar
 elles yrades
 aualotades
 ves mi del tot,
 vull dir hun mot
 per llur confort,
 tot lo llur ort
 despines ple,
 de carts tambe,
 he practicat
 be examinat
 ma vida tota,
 en la lur flota
 dels arbres vius
 he vist molts nius
 de verderols,
 o doriols

e molts vespes,
 tots sos verges
 he ben cercat,
 hey sols trobat
 hun virtual
 arbre, fruytal
 sols singular
 de virtuts clar,
 ben empeltat,
 crech ha trencat
 lull al diable,
 vna loable
 sola famosa
 e fructuosa
 ben coneguda,
 dona tenguda
 per prou valent.
 Deu molt tement
 e christiana
 tota humana
 comunicable,
 dolça, y amable
 e graciosa,
 certa curosa,
 neta, gentil,
 sabent, humil,
 e poch parlera,
 mas gran faenera,
 dona endreçada,
 ben esforçada

TERCERA PART

en tot quant feya
ses hores deya
e tot loffici
mas lo seruici
e treballar
per son orar
no romania,
a tots paria
la llur persona
mes hom que dona,
desque so nat
tanta bondat
no viu en fembra,
daquestam membra
que fon casada
e ben criada,
molt instruyda,
e tal nodrida
pel marit seu:
lo qual la veu
molt ben morir
resta sens dir
desconsolat,
alienat
fora de si,
bel conegui
subplantador
e luytador,
blanch e vermell
es lo nom dell,

dellam recort
es primer mot
lo peix licer
hach nom primer,
fon ma vehina
mare padrina
e fel amiga,
no massa antiga
dona molt clara
a mi molt cara
res en lo mon
mentres hi fon
no a mi tant,
fiu dol e plant
gran quant falli
de cor la ami
extremament.

¶ Puix solament
en llur comuna
ne trobat vna:
la qual mereix
hun poch de greix
e qualque festa,
per sola aquesta
los dich me plau
ab elles pau
final fermar.

¶ Q V A R T A E
darrera part del
quart llibre.

DE la sens par
 verge excellēt
 de Deu potent
 mare Maria,
 no mestaria
 deuotament
 atentament
 no pas cuytat
 majoritat
 dir cascun dia,
 sa confraria
 dela Seu gran
 tostemps que van
 a soterrar,
 e a honrar
 ses professons,
 misses, sermons,
 seruixch quāt puch.
 ¶ Sa stola duch
 del rey empresa
 als pits be' itesa
 blanch ab gerreta
 o terraçeta,
 ab flor de lir,
 e sens fallir
 set vergonyans
 les quatre grans
 festiuitats
 tinch conuidats,
 dos tots dissaptes

dels qui dacaptes
 porten sa vida,
 ab semblant brida
 regnes e mos
 de tot mon cos
 la fin ordene.
 ¶ Perquey esmene
 lo que mi fall
 en esta vall
 tan lacrimosa,
 la gloriosa
 nit e jorn pregue
 quellam aplegue
 ab sos seruents
 primes corrents
 per ses monjoyes
 guanyant les joyes
 del alt repos,
 esperar gos
 ab fe fiant
 quella ajudant
 atenyere
 e guanyare
 apres ma mort
 lo segur port
 celestial
 perpetual
 alt consistori.
 ¶ Al purgatori
 per mos pecats

S

PRIMERA PART

mal esmenats
se prou hi dech
quant puch li prech
que men aparte,
aci quem farte
per ter esmenes
de mals e penes
sols corporals,
les animals
e desplaers
quals les mullers
en temps passat
me han donat
e mals presents
per los turments
en compte vagen,
Aram ensagen
males humors
penes dolors
tinch al present,
yo aram sent
mal als talons
en los renyons
pedres arena,
dolme lasquena
muscles, e colzes
tich torts los polzes
no puch tenir
ni menys regir
taça, ni pinta

ploma, ni tinta,
lull dret tinch roig,
nim veig, nim oig,
no puch scriure,
ni menys ja siure
molt mes ne resta
daquesta gesta
que no te dit,
temps ma fallit
cert vell fexuch
ja pus no puch.
¶ En lo present
mon fill plasent
Balthasar Bou
noy ha res nou
antich es tot,
yo car nebot
te sols rescrit
quem par profit
mel, e mantega
si bes mastega
pot ben valer,
a ben saber
conexer clar
be especular
e inquirir
be discernir
ques deu amar,
que defamar,
que eligir,

que auorrir
 tals dos contraris
 exemples varis
 clares semblances
 e concordances
 los manifesten
 mes los aſſecten
 que lalt volar
 lo disputar
 grans questions
 en los sermons
 imperceptibles
 no aprensibles
 subtilitats
 alietats
 de trinitat,
 si en peccat
 fon concebuda
 si fon remuda
 predestinar
 la fe prouar
 dits den Pertusa
 den Lull la musa,
 de Ocham, Scot
 llur vari vot
 coses molt primes,
 ab subtils rimes
 plau a les gens
 profit no gens
 ne sol restar.

¶ De tal preycar
 a mon parer
 es tal plaer
 lo escotar,
 com lo contar
 daltri sforins,
 e dels oyns
 les armonies
 e melodies
 han ne delit,
 quant han oyt
 lo so es passat
 quin sera estat
 ni recitar
 ni recontar
 nou espereu,
 sols oyreu
 be han sonat,
 be han preycat,
 a mon plaer.

¶ Axi certer
 me pres a mi
 lalt so que ohi
 molt me plague
 mas no cabe
 en mon vexell,
 lo meu ceruell
 poch ne prengue
 que retengue
 te he scrit dessus

S ij

QVARTA PART

lo menys confus
que be pogut,
del que sabut
he fet proces:
pero sotsines
tot ala lima
del qui es cima
dels correctors
en ses errors
contra la fe,
si mal dit he
no ben rescrit
heu per no dit
e reuocat,
per anullat
vull sia hagut
fall me virtut
vull men jaquir.
¶ Sols te requerir
souint hi lliges
e quey afiges
lo quey sabras,

per temps creuras
lo que te scrich
lo que yot dich
si may pratiques
nit emboliques
gens ab les dones,
sols te consoncs
ab lalta mare,
qui ab Deu lo pare
Lesperit sant
dells emanant
te fill comu
qui viu Deu hu
en vnitat
e trinitat
eternalment.
¶ Tots finalment
homens e fembres
promès pofembres
vixcam deça
saluats della
direu Amen.

¶ Fi del quart y vltim libre.

 C O M E N-
ça lo proces, o dispu-
TA DE VIVDES Y DON-
zelles, ordenat per los Magnífichs mossen
Jaume Siurana Generos, y mestre Lluis
Ioan Valenti doctor en Medici-
na, ab vna sentencia ordena-
da per lo Honorable
y discret Andreu
Marti Pineda
Notari.

Impressos ab licencia.

S iij

Disputa de viudes y donzelles.

¶ Demanda feta per mossen Jaume Siurana
a mestre Lluis Iuan Valenti.

PVix sou la font clara, brollant abundancia
de dolça doctrina, senyor Valenti
lo meu baix ingeni, vexell dignorancia
vos prega y suplica, ab molt gran instancia
qu'en esta demanda, doneu ver juhi:
A cert amich nostre, tot hom li confella
puix prou jouestroba, que prenga muller
parlant li huna viuda, y hun altra donzella
donchs vos responceume, en esta querella
qual delles deu pendre, a vostre parer.

Qu'estant en est dubte, quant mes in imagine
menys trobe la senda, que dret mencamine.

¶ Respon mestre Valenti.

¶ En vostra demanda, tan grans bens aplica
lo clar juhi vostre, que molt m'admira
y vent quant Apollo, a vos magnifica
lo meu seruil anim, de prechs multiplica
gran suma qu'emende, tot quant falta si
Que yo dich y aduere, que essent molt venusta
deu ser elegida, per tot bon punter
donzella discreta, que grans delits gusta
y al temps ques escalfa, molt fort en la justa
al joue delita, y al vell sis pot fer.

Les viudes parexen, benignes y affables
y son en lintrinsech, lleons indomables.

Disputa de viudes y donzelles.

¶ Sius porta la viuda, en sa companyia
alguns filis legitims, del seu marit mort
per ells va perduda, per ells estalua
y tant los regala, denit y de dia
que vostres fillis propis, menysprea molt fort:
La bona donzella, no te fill ni filla
que no sien vostres, per dret natural
ya tots sos fillastres, axils se affilla
que tostemps los ama, yls hornay abilla
y fa per ells obres, de mare carnal.

Les viudes son cruets, y males madastres
que tostemps maltracten, als propis fillastres.

¶ Replica de mossen Siurana.

¶ En vostra resposta, triau la fadrina
per pendre daquella, vn fragil delit
seguint lo que vostre, desig vos inclina
si vos me creguesseu, pendrieu per fina
aquella vianda, que fa mes profit:
Essent dolçay vtil, la fruyta madura
cercau la que verda, se cull dels fruytals
la qual com es cosa, que mil dans procura
esmuça dels jouens, la fort dentadura
yl vell no la menja, com no te que xals.

La verge si sembla, menjar que deporta
per vn delit fragil, mil penes reporta,

S iiii

Disputa de viudes y donzelles.

¶ Puix diu lo prouerbi, de ver'amicicia
aquell qui mes ama, deu ser mes amat
daquest presuposit, venim en noticia
que totes les viudes, per dret de justicia
mereixen lo premi, de ver'amistat:

La viud'ans demostra, l'amor verdadera
puix ja sab les regles, d'amar y seruir
la verg'ens voldria, fer nassos de cera
fingintse benigne, y humil falaguera
quant troba mamella, que puga monyir.

Enganans la verge, donantnos a entendre
quens vol y quens honra, quant troba q̄ pendrē.

Resposta de mestre Valenti.

¶ La mia resposta, yo vull declararla
que prenc la fadrina, de bona saho
yaxi dich yaproue, qu'es be desijarla
quel vell per ser tendra, pora ben menjarla
yal joue no esmuça, per justa raho:
Per qu'es fruyta dolça, de tal marauella
quel gust molt conforta, quant mes ne menjau
yal temps dels encontres, en esta querella
al batre les rames, pel dolç fruyt daquela
pensant qu'es sols vostra, souint hi tornau.

Donzella discreta, tels tochs tan extrenus
queus fa guardar tostemps, les lleys dela Venus.

Disputa de viudes y donzelles.

¶ La viuda nos dubte, ser fruyta cascada
molt prop de podrirse, y plena de callis
axi que volentla, tenir conseruada
per molt que la pensa, tingau desuetlada
jamay se contenta, de vostres treballs:
Donzella ignora, los jochs agradables
restant molt alegra, duns licits debats
quels poch treballs vostres, puix sien affables
los te huy en tant compte, y en tant admirables
molt mes que les viudes, continus combats.

Dexau donchs les boyres, de vostra malicia
seguint del que toque, los punts y policia.

¶ Replica de Siurana.

¶ Per molt quem contrasten, les vostres respostes
no puch conformarme, ab vostre consell
en quant menyspreades, les viudes dispostes
voleu les donzelles, ques troben compostes
de seny mes mudable, quel vari penell:
Qui pren muller verge, pren fust quel castiga
puix te regardantla, recels y perills
que no lay desonren, y della nos diga
vns baten les mates, ab molta fatiga
y ls altres se menjen, los tendres conills.

De caur'en defectes, la viudas preserua
pel seny y constancia, qu'en ellas conserua.

S v

Disputa de viudes y donzelles:

¶ Si vos com a metge: prouasseu de veres
les jouens fadrines, tocantlos lo polç
veurieu les vnes, superbes grosseres
les altres malaltes, de flaques molleres
y no jutjarieu, lo vert fruyt per dolç
No dich yo que prenguen, la viuda podrida
mas viuda madura, de prou bon regent
la qual en complaurens, es molt comedida
yen actes venerens, te gran tempre y mida
molt mes que la verge, qu'es punta corrent.

Preniu gran besconte, tenint per guastada
la viuda qu'es fruyta, molt ben sahonada.

Resposta de mestre Valenti.

¶ Teniu ab la viuda, molt gran babilonia
sin lart de Cupido, enten de motets
que sin lo fregarla, tenui santimonia
es tant enemiga, de la cerimonia
que tostemp vos mostra, de gronys mil sonets:
Podeu a la verge, donarli mesura
segons que comporta, lo vostre cabal
y ab poch que la vnten, no sent may fretura
y may que beus diga, lo joch de ventura
la viudas contenta, qu'es huy molt gran mal.

Te ja molt perduda, al llop la ferea
la viuda y li resten, mil ginys y destrea.

Disputa de viudes y donzelles.

¶ En carn de donzelles, se mostra la força
si's fort o robusta, del hom esforçat
puix es cosa certa, qu'en molt poca força
la fluxa vellea, encara qu'es torça
del tot clar trespasse, hun drap foradat:
Y si de la viuda, voleu pris atenyer,
recordas daquella, primera cuy çor
yaxin tot lo vostre, retraure y empenyer
per molt que la vullen, pastar y refenyer
li par ques molt fluxa, la vostra furor.

No vull oblidarme, pregaruos queus placia
voler penediruos, de tal pertinacia.

¶ Replica de mossen Siurana.

Te gran laberinto, qui juga la gresca
ab verge que nunca, vos diu non vull mes
si trau huna volta, la mel dela bresca
puix es cosa certa que tant quant la esca
esta menys cremada, tel foch mes ences:
La viuda comporta, quel home la llaure
portant fluix la ladre, apres del sol post
mas vent ja les forces, daquell molt decaure
tantost vol que cesse, tocant a retraure
puix ja sab qu'en lacte, nos troba dispost.

Per molt que les vergens, estiguen cansades
james de la Venus estan faciades.

Disputa de viudes y donzelles.

¶ La viuda discreta, discretament balla
al ball de Cupido, quant es menester
yen veure quel correr, la cansa y atalla
tantost lo ball dexa, y mes no treballa
y apres quant si torna, se mou ab plaer:
May balla la verge, quat veu quen son temps
esta la viola, del musich Orpheu
mas quant ella jutja, que te per destemps
les cordes molt fluxes, tant vol quasi sempre
ballar y fer voltes, qu'engendra menyspreu.

La viuda desperta, del ball prest amayna
Si veu que poch sona, la vostra dolçayna.

Resposta de mestre Valenti.

¶ Fogiu de les viudes, qu'es cosa bescuyta
ab elles fent treua, per cent y hun any
quel trist que huy entra, ab elles en lluyta
se veu mil vegades, en tal pressay cuyta
que nunca li falta, renyna y mal any:
Preniu la donzella, ques llibre sens lletres
d'amor hon semprepta, lo vostre voler
y escriu ella tostems, aquelles caplletres
daquell dolç amarus, y ab tant daurats metres
que tostems aprouen, lo vostre parer.

No sab les defenses, la verg' en la sgrima
yes mal quant la dona, en lacte es la prima.

Disputa de viudes y donzelles.

¶ La viuda vol tostemps, anar ab bonança
tenint vent en popa, per no perillar
y quans veu fortuna, tantost vem ques cança
y ab crits y defordens, a tota vltraça
tantost ell'amayna, llançant rob'en mar
Donzella discreta, trasteja y nauega
segons que lo Eolo li dona lo vent
y may per gran calma, perjura y renega
ni per infortunis, la roba desplega
mas va molt conforme, a tot voltre intent.

Pels molts fochs les viudes, son ja casi cendra
amau de les vergens, la carn dolçay tendra.

¶ Replica de mossen Siurana.

¶ Volent ser la verge, tenguda'n estima
fingix ignorancia, al punt de dolçor
yes moltes vegades, com la sorda llima
quels trossos de ferro, se menja yesquima
y nunca daquella, sentiua la remor:

En altres negocis, qu'a dones conuenen
vos dich que la verge, es molt ignorant
quel joch de la choca, don molts delits venen
per naturalca, lo saben y enten en
los homens y besties, ocells y l restant.

Y si la donzella, es poch de simbolta
del joch sera mestra, jutgant vna volta.

Disputa de viudes y donzelles

Qui vol dona viuda, no pren gat per llebre
puix sab ques vberta, la clofca del ou
prenint la fadrina, vos poden decebre
que tal per sancera, pensau souint rebre
que ja' ita rompuda, fent mal de son prou:
Dieu que les viudes, per ser molt recuytes
nous poden complaure, nius cauén en grat
yo dich quem agraden, les coses ben cuytes
quel sucre dulcissim, quant es de mes cuytes
llaues tots lo tenen, per mes apurat.

En flames de Venus, les viudes se prouen
puix son salamandres, qu'en foch se renouen.

Resposta de mestre Valenti.

Si gens es la viuda, briosa y colluda
cercau quius enfrene, tan fort animal
qu'al temps que la creuen, tenir ja venguda
arrunça les celles, y dexta venguda
sempina molt braua, curauuos est mal
Podeu ala verge, llançarla per terra
palpar y munyirla, y fer quant voleu
yal temps que la brega, dels dos fort safferra
no parla ni chista, plegant la desferra
y esta tostemps prompta, a fer quant maneu.

Daquesta disputa, poreu ser bons mestres
yen ben domar viudes, jamay serem destres.

Disputa de les viudes y donzelles.

¶ Les viudes se volen, tenir per discretas
pensant que del codi, entenen lo cert
ya prouen y atleguen, rondalles eletes
y totes ergullen, en estes cosetes
pensant egualarse, ab qui's mes expert:
Esta la fadrina, que gens es discreta
a tot lo que della, vullau ordenar
ni sab lo digestis, ni qual es mandreta
y en lo potrejarla, es tant mansueta
sens cos ni corcobos, queus puguen danyar.

La cos de la viuda, al temps qu'ella guinya
vos fa major plaga, que no fa la tinya.

¶ Replica de mossen Siurana.

¶ Les vergens mogudes per naturalca
perpetren los vicis, que vous contare
seguixen prou voltes, al qui les meny sprea
yal trist qui les ama, y en tot les conrrea
li fugen y l vexen, y nol volen be:
La verge llenguda, jamay se fatiga
de dir tota cosa, que be li pareix
de fraus y mentires, es meistra y amiga
y tostemp disfama, rossegay peciga
los fets del prohisme, que mal noy mereix.

Dels vicis dels altres, se spanta y altera
y ls propis defectes, jamay considera.

Disputa de viudes y donzelles.

¶ May solen les vergens, estar sens enueja
quant veuen les altres, ab trajos subtils
may pett res ab elles, qui les llagoteja
may vem que nenguna, se tinga per lleja
mas totes se creuen, effer molt gentils:
May veig que seguexen, cami de temprança:
mas perdentse tostemps, seguint los extrems
may dexeñ dels vicis, la mala vfança
may son virtuosos, ab perseuerança
qu'en mar de crims corren, a veles y rems.

Y may les vem fartes, de ser requerides
nis cansen de ferse, les cares febrides.

➤ Resposta de mestre Valenti.

¶ Dieu que la verge, per ser desijada
te huy'n aquest centre, perills infinits
digaume la viuda, dos voltes ceuada
sin ella regolfa, gens laygua embastada
no creu ques carregue, la carreg'als pits
Hon es la donzella, no pot amagarfe
questa sagellada, pel molt que mereix
y ja ab lo negre, la viuda fregarfe
puix ja' sta rompuda, be pot en cresparfe
moltans que fos vostra, puix res nos concix.

Qui vol dona verge, de vidre pren taça
y aquell que pren viuda, beu ab carabaça.

Disputa de les viudes y donzelles.

¶ Les viudes presenten, lo quant les amaua
yen quant les tenia, qui les enceta
y ab hun sospir diuen, mori quim honrraua
tan fort quen l'onestà, la simple y la braua
aquest vell caracter, jamay se desfa:

Ésta la donzella, daquest punt tan fora
ques creu que noy'altri, millor que sou vos
y be podeu tostemps, cridar via fora
que may per hun altre, sospira ni plora
y tostemps la viuda, te seca la tos.

Dexau donchs les viudes, tan dures femelles
dexau les als viudos, que son tals com elles.

¶ Replica de mossen Siurana.

Dexau les donzelles, que estan mal veades
en casa dels pares, viuunt ab regals
y apres quant se casen, viu moltes vegades
ab mala ventura, y ab prou males fades
qui vol defucarles, de pratiques tals:

Si l'ome castiga, la joue fadrina
tantost se recorda, daquell temps primer
y tostemps gemeca, dient ay mesquina
y com so venguda, en tanta ruyna
faltantme mon pare, me fall tot plaer.

Pensant en seruir vos, la viuda descansa
puix altri la feta, ouella molt mansa.

T

Disputa de viudes y donzelles.

¶ La calda dozella, requir vol y cerca
fer bodes ab lome, qui la festeja
hi sis cas' ab altri, se fa tan enterca
que moltes vegades, renyina y alterca
y mou gran roydo, per vn fest' enlla:
Sis cas' ab lo joue, que la festejada
y no la contenta, en tot y per tot
la gran benuolença, tantost es passada
tantost es la brega, tan fort remesclada
quel home no gosa, chistar ni dir mot.

Y moltes donzelles, pijors vem ques tornen
quant mes be les tracten, abillen y hornen.

Resposta de mestre Valenti.

¶ Si volen les viudes, vetlant fer fahena
yls ve lo fus vostre, balder al cano
esta la su anima, de pensaments plena
dient ab angustia, Deu done l'estrena
al qui les carns mies, pos' en tal desdo:
Y si peruentura, ve justa la cosa
y veuen que nunca, se pot millorar
murmuren y diuen, en versos y prosa
que te prou fatiga, qui' sta presa y clofa
y muda y no troba, que pug' auançar.

Digau quant beus vinga que may son contentes
les viudes de vostres, segones empentes.

Disputa de viudes y donzelles.

¶ La tendra donzella, souintment debana
molt justa y cortesa, y tostemps fal' mut
y mostra molt prima, y fina la llana
la viud'al contrari, per molt ques aplan
no t'en lo seu cuyro, sino pel agut:

La mor deles vergens, nos roba y catiua
lo cor y la pensa, y la voluntat
yen elles se troba, la dolça saliu
de tanta sustancia, que tostemps auia
lo gust del vell home, qu'esta desmenjat.

Composta' stantissa, nengu la voldria
y essent bonay fresca, es gran llepolia.

¶ Replica de mossen Siurana.

¶ Les viudes son dignes, ques lloen ys gaben
car delles es l'ome, honrrat y seruit
yal temps de seruirlo, en faltes no caben
puix son tan expertes, que plenament saben
en que pora pendre, descanç o despit:

Dexau les fadrines, que son tan poch destres
en fer dela casa, los actes comuns
y son tan amigues, d'estrado y finestres
que sos marits propis, los han de ser mestres
y delles no rebeu, seruicis alguns.

Si verge tant erra, pecant d'impericia
que pot fer quant peca, per sola malicia?

Disputa de les viudes y donzelles.

¶ Lo camp de la viuda, tan fertil ergulla
restant ja del altre, marit cultiuat
qu'en poch que la rella, per ell passar vulla
aquell que bey sembra, nos dubte quen culla
al temps de les messes, lo fruyt molt doblat:
Es terra la verge, james cultiuada
queus dona continus, treballs y turments
la qual ans que puga, effer ben sembrada
hauetu de tenirla, cauada y llaurada
y fer altres coses, quey son condecents.

Per ser terra seca, la verg'ens enuja
que quant mes veu ploure, mes prega per pluja.

Resposta de mestre Valenti.

¶ Si may per defastre, s'afferma y ajusta
la viuda'n los braços, dun vell ja cansat
com veu la senyora, albenca la fusta
tantost hi es la cisma, puix no trobay gusta
lo meliç y tea, yl tronch veu corcat:
Quant veu la donzella, que ses affermada
ab fluxa vellea, per fort ajustar
encara qu'en vida se veu soterrada
yen temps destiu veja, la barba neuada
y tos y puagre, no gofa chistar.

Les viudes se clamen, sil vell se sprem massa
no diu res la verge, per poch que sen falla.

Disputa de viudes y donzelles.

¶ No volen les viudes, moli de bassades
ni menys la renyina, del home ques vell
ni star en est setgle, viuint hi debades
yal premer no volen les premfes corcades
nil cuch qu'en la botja, no fa prest capell:
Les vergens no miren, semblants filateries
ni fan desta causa, tan llarch lo proces
y emprepten y aprouen, al seu cor y arteries
los vells que no ntenen, ja destes materies
axi com los jouens, quen fan mes que tres.

Dexau donchs les viudes, que son ergulloses
prenint les donzelles, que son amoroses.

¶ Replica de mossen Siurana.

Quant veu la fel viuda, quel pany dela porta
del seu aposento, te falta de clau
ab gran paciencia, soffrix y comporta
quel vell ab ganzua, y ab clau vella y torta
li tanque de volta, lo pany del palau:
Quant verge pren lome, que te barba blanca
y veu que nos pratich, ni destre manya
lo grony hi renyina, entrells nuncay manca
quen veure que dubta, d'obrir prest la tanca
ab so de cornetes, albades li fa.

Mirant la vellea, la verge se spasma
axi com si vey a alguna fantasma.

T iij

Disputa de les viudes y donzelles.

¶ Si viuda de vespre, lo dolç cant remunta
fau mes per complaureus, que per altre cas
perço quant ab jouens, s'acosta y ajunta
puix canten cant dorgue, fortment contrapunta
y quant ab vells canta, segueix lo compas:
Les vergens ab joue, cantant no concorden
ni menys ab vell home, ques flux y tot moll
y puix en la solfa, dels punts nos recorden
es molt impossible, que nos desconcorden
si canten natura, yl vell per bemoll.

A x'es la donzella, com la verda fusta
que may ab la seca, se lliga yajusta.

Resposta de mestre Valenti.

¶ Es cosa molt certa, la viuda ser brasa
que crema yanutla, lo joue y lo vell
per veures fecunda, y ab llengua tan rafa
quels vostres preceptes, molt prest los arrasa
tenint en poch compte, lo vostre consell:
Donzella tel viure, posat de tal trassa
que nuncas desuia, hun punt del marit
y no tenint practica, de gens mala rassa
seguint lo vostr'orde, quel viure compassa
podeu vos dar llimits, al seu appetit.

Iugant ab les viudes, mester es parella
podent a la verge, del cel fer paella.

Disputa de viudes y donzelles.

¶ Jugau ab la viuda, que sia parlera
al joch dela rumfla, ques prou honest joch
que si per desdicha, guanyau la primera
ab hun crit enuida, tres val la darrera
yl qui sen cabala, siu fa no fa poch:
La verg' esta exempta, de tals embaraços
ni sab com se juga, nis fica lo dau
y vos quant la viuda, teniu entre braços
pot ser qu'en la pensa, li resten tals llaços
qu'en altri contemple, y ab vos faça pau.

Y quant per segona, la viuda sestira
estant en huns braços, per altres sospira.

¶ Replica de mossen Siurana.

¶ Dieu que la viuda, souintment llamenta
la mort del seu propi, marit precedent
quant exa congoxa, tan fort la turmenta
es cosa notoria, que no viu contenta
dela companyia, que te de present:
Perque si les viudes, contentes viuien
tenint marits sauis, experts y prudents
may del primer thalem, se recordarien
y no recordantsen, james plorarien
lo mal que comporten, tenintlos dolents.

Quant mes q̄ les vergēs, tambe veig ques clamen
si veuen quels propis, marits poch les amen.

T iij

Disputa de viudes y donzelles.

¶ Mes val huna viuda, que passe pobra
que no la donzella, que porta gran dot
la viudans aumenta, los bens ab destrea
la joue fadrina, si gens vem ques prea
entrajos y robes despen tot quant pot:
La dona quen viuda, tantost sabitua
a ter molt honesta, vestint se de dol
yen ella nos troba, defecte ni rua
car solament pensa, que lanima sua
estiga conforme, a tot quant Deu vol.

Llauos deseestima, les pompes mundanes
puix veu que son totes, caduques y vanes.

Resposta de mestre Valenti.

Portau vos la viuda, hun poch desfregada
que no portels trajos, quel mon vfa hui
y moltes vegades, per sobres de yrada
dira mal grat naja, qui ma catiuada
ab est home pessim, tan trist y mesqui
yo'staua contenta, honrrada y seruida:
y rica de robes, ab laltre marit
y estich ara trista, passant mala vida
ab est miserable, quem porta vestida
axi com esclaua, per fer me despit.

Les bodes primeres: les viudes llamenten
y may de les altres, amors se contenten.

Disputa de viudes y donzelles.

¶ De viudes y viudos, nengun bon potatge no crech fer sen puga, essent fruyt exut y l home qu'ab viuda, senclou es saluatge tambe la donzella, prestant homenatge al viudo donchs vagen, los dos al açut:
Del qu'he dit fins ara, yo no dich quem pesa mas pesam en lanima, del que no he dit y vent la materia, tan llarga y estesa me pesal possible, com no tinch despesa de temps pera traure, del tot est enfit.

Fauor donchs prospere, quant dich dest examen pregant als queu lligen, que diguen tots amen.

¶ Replica de mossen Siurana.

¶ Si es la donzella, de gran parentela tantost vol teniruos, per molt baix criat si te la persona, gentil com la'stela haueu de guardarla, ab molta cautela ya cap de huyt dies, nestau enfitat:
Si es dona lleja, es cosa molt fera tenir lo que nunca, vos pot contentar si es massa joue, se fa pardalera y anant per visites, se torna trochera que no pot dins casa, james aturar.

Si es anciana, es tant obstinada que no pot dels vicis, esser desueada.

Disputa de les viudes y donzelles.

Q Venint a concloure, les repliques belles
ab que magnifique, les viudes lleals
yo dich que nom plauen, les vanes donzelles
que pell de llop visten, dauall pell d'ouelles
y ab titol de castes, fan coses brutals
Les viudes m'agraden, puix l'experiencia
les orna y abilla, de seny y saber
les quals yo suplique, quem hajen clemencia
si veuen ques poca, la mia sciencia
en traure la suma, del seu molt valer.

Puix son amoroses, honestes discretas
constants y fecundes, humils mansuetes.

Compromes y electio de jutges.

Q Volent prest excloure, los plets y tempesta
y dar si complida, en est bell proces
les viudes y vergens, ab molta requesta
requieren que causa, tan justa y honesta
sia declarada, per bell compromes:
Y prenem per jutges, molt pratics y destres
a dos grans juristes, prouectes en l'art
mister Guardiola, qu'es mestre dels mestres
en qui james caben, embusts ni finestres
yaquell gran monarcha, mister Lluch Ricart.

Y l'escriua volen, que sia Pineda
puix sab de richs versos, texir fina seda.

Disputa de viudes y donzelles.

Sentencia arbitral, do-

NADA EN LA POETICA Y

artificiosa causa agitada per y entre los mag-

nifichs mossen Jaume Siurana generos

de vna, e mestre Lluis Ioan Va-

lenti, mestre en Arts y Me-

dicina, de part

altra.

LEs lleys furs y regla, de ver'amicicia
obliguen als homens, al punt mes exces
que noy deu concorrer, enuejay malicia
ni res d'interellos, engans y cobdicia
mas junts contentarse, del menys o del mes:
En tot temps los anims, vnits y conformes
latuers y lo prosper, los deu ser comu
yen tot quant pratiquen, no sien disformes
mas tinguen y obseruen, tals lleys y tals normes
qu'en tot lo que vullen, los dos sien hu.

Lamich queus demana, a molt vos obliga
puix vostre donarli, l'amor creix y lliga.

Cob.

A Lamich queus implora, consell y subsidi
ab vera solercia, deu ser consellat
no reba per burles, fauor y presidi
que son semblants versos, com libin d'Ouidi
guarnits de blasphemies, y buyts de tot grat:
Mostrauli vosaltres, que deu muller pendre
de forma que nunca, se vulla casar
que tant les posembres, de foch feu encendre
quant creimen les males, quel cos gosen vendre
mostrant los mil modos, d'impudich vfar.

Si feu vera suma, de totes les dones
son mes y en gran nombre, les pudiques bones.

A Ab venes molt fertils, poetica furia
en viudes y vergens, subtilment formau
cremantles en sofre, del foch de lluxuria
de tota modestia, donantlos penuria
tants crims del Dimoni, no veig com mostrau:
Lamich que per honrra, muller vol y cerca
en vostre dir troba, qu'es cosa molt vil
pintauli la verge, molt bruta y enterca
y l'altra que furta, que brama y alterca
yes lleja poluta, difforme y sotil.

Lamich qu'es intrinsech, consell vos exclama
y no del ingeni, tants brots fullay rama.

C A scu del dos pinta y recama
tot lo que diu.

dor excellent tan rich, tan viu
ques marauella:
pero dexaunos la donzella
tant despullada,
y ab tals pecichs tan maltractada
ques pietat:
en lestatment de puritat
de verge y bona
molt mal se diu aplica y sona
titol infecte,
nos te per cert degut respecte
al seu mercixer,
virginitat no deu descreixer
de grans llahors
questant en mig deles pudors
de nostra carn,
no sent la tos ni lo cadarn
de les corruptes:
donchs les ques guarden incorruptes
com corrompeu
cosa que tant complau a Deu:
Y la que may
en puritat senti desmay
la continent
que guardal seny yl pensament
en ben obrar,
en ben regir y administrar
la casa y fillls
molt desuiant se dels peccats
que lo mon dona

guardant lo nom honray corona
del marit mort,
sols lacrimant troba confort
retreta y sola.

Y quant Deu vol que passa y vola
al legon vot
molt desuelantse tant quant pot
en lo seruir,

perque nos puguen penedir
d'auerla presa
molt diligent d'amor encesa,
perquel marit
fenta james pena y despit
dels fillastrets:

yaxi los cors vnits y estrets
viuen en pau

fab de quin modo guarday plau
al marit nou.

Prou malany te la que conclou
lo matrimoni

per colligar ab lo dimoni
los pensaments,

Mas en cascu dels estaments
ya boy millor
y lo rebug y lo pijor
es auorrit:

Donchs com sera tan deffentit
eix amich vostre,

que tanta poquedat vos mostre
quel rebug prenga?

y les royns veja y entenga
y delles vulla?
casu dels dos acoromulla
en belles cobles,
vicis de totes grans y dobles
tan vils y tals
que noy ha crims, peccats y mals
que nols doneu,
los dos casats com despeneu
tantes paraules?
en fer de dones dos retaules
plens de diables?
Los versos bells, gentils vocables
dolces cadencies:
pero los tochs punts y sentencies
plens de veri,
dels estaments que veig assi
tan deslloats,
estant daquells plens y poblats
la treta y cels,
perque tals taques y repels
y descobriu,
segons cascu rahona y diu
per la part sua
par queus clameu queus han fet bua
no se per que,
que siy trobau tan poca fe
tal parlar mostra,
quen tot deu ser la culpa vostra,
que no podent

voleu vimplir de fum y vent
los vlls y orelles
com se pot fer qu'en les donzelles
poteu capell,
que nol torjeu molt rich, molt bell
pie de llahors?
molt perfilades de primors
y de virtuts,
y diuulgar les pulchrituts
ab gentils versos
llilos, polits, galans, y tersos
segons los vltres,
ab tot quels feu vn drap de mostres
ple de mal dir,
semblant tallar y descosir
en viudes netes,
son contral cel tirar sagetes
pera les males,
que son mester tan llargues ales
de bell escriure?
Vostre saber clar y delliure
llohe les totes
los vltres nuuols ploguen gotes
de ros discret,
y en lo verger bell y perfet
de tantes dames
noy poseu foch ni tantes flames
lasciuoses.
Les continents molt virtuosos
y les donzelles

bones, gentils, tendrés, y belles
llahors meriten:
puix son la mel hon se confiten
perfections,
que les que van arredolons
mostren ier tals
que per disformes y brutals
son auorrides,
mas les ques mostren en les vides
perfets relonges
com les notau de tants diphthonges
crims y deffalts.
Donchs empleau los bells esmalts
del rich compoundre
en esforçar y molt dispondre
venes y gana,
ab veu excelsa y sobirana
mostrar qui son,
puix que per elles tot lo mon
granay floreix.
Vostre trobar cert que mereix
tal auantatge
que sou principi del llinatge
dels superns metres,
te per supremes grans impetres
quius te per mestres,
mans tan gentils, abils y destres
may se son vistes,
y en lo trobar tan vius juristes
nos trobaran,

V

los versos tots tan eguals van
galants y fins
que son poetichs alanbins
per hon se trau
laygua molt dolça don recau
tan gran saber
quen versos bells compondre y fer
nos abilita,
ya tots desperta y sollicita
en treballar,
en adquirir y en ymitar
tan subtil orde,
y es laltre tot fam y desorde
fent ne coteg,
yes lo restant grosser y lleig
fat y sotil.

Donchs ben mirat l'orde y estil
dela disputa,
y com cascu muda y pèrmuta
sentencies altes,
may en llarch joch tan poques faltes
hauem trobat,
tanta primor, tal magestat
quels versos muntan,
tant ques colloquen y traspunteren
sobre Vergili,
tenen son lloch y domicili
en lalt parnafo,
tots los delits del fresch pegaso
en ells floren,

de forma tal que tant merexen
que no podem
per molt quels dos cercant rodem
per los doctores
tals atributs y tals llahors
quals meritau.

Tot quant dieu y reportau
te tan gran pes
quel millor daltres es no res,
per quen vosaltres
trobam tambe que cert nosaltres
no som prou jutges:
pero llançant les fels y futges
dela malicia
per traure sols dela justicia
lo degut fruyt
volem fornir lo blanch yl buyt
del dubtar vostre,
y declarar larbitre nostre
en est litigi,
hon no trobam rastrey vestigi
denamorats.

Y essent los dos ben collocats
en matrimoni
feu del casar mal testimoni
al qui volria
tenir muller y companyia,
parlant de forma
que lo grillo cadenay corma
dela muller

li feu mudar ab tal parer,
dient tant mal
que no pot ser mes infernal.
Don les senyores
si contra si no son traydores
per tal exces
molt criminal y gros proces
feruos deurien,
yaxi molt clar demostrarien
la vostra culpa,
puix vostre dir tan fort inculpa
viuday donzella,
yamuntonant vostra querella
contra les dos:
mostrau que tenen carn de gos
en tot quant obren,
don voltres llengues nos descobren
tanta blasfemia,
que les publiques de Boemia
no son pijors.
Donchs per llevar plets y remors
ab larbitrar
volem les dos reintegrar
en son mereixer,
per que tot hom puga concixer
ques burla tot.
Don vist y llest de mot a mot
lo compromes,
nostre poder, y lo proces,
versos y cobles.

Altes galants, gentils y dobles,
y lo que porten,
tamben trobades que conforten
los esperits
si nous mostrasseu penedits
del ser casats,
tenint mullers de magestats
gentils y bones,
tant que per places, y per trones
clar se publica,
lo viure delles fortifica
tot lo que dich,
yes prou treball, pena y castich
lo comportaruos
ab cell tan gran que sols parlaruos
per cert no gosen.

Y per seruiruos may reposen
tant sou ingrats,
toftemps vos troben enujats,
y ab mala cara,
y sius rieu, may donau clara
vosstra rialla,
la vostra llengua james calla
renyant sempre,
nous troben may gana ni temple
fino renyina,
yaxi llançau en tal çentina
al bon amich,
y per consell reb lo pecich
de vostres lletres

Vist com cascu forja bells metres
per al que vol,
y com conclou mostray resol
lo seu parer,
y qual va dret y qual coster
en lo que tira,
Y com remou romp y capgira
lo dir contrari.

Vist lo dechado y lo sumari
dels bells motius,
subtils, moderns, galants y vius
en tot quant toquen,
primors tan grans parlant derroquen
qu'es gran espant,
ab vn estil tan elegant
perfet y dolç,
que tots los altres tornen polç
fum y no res:

Sino portara lo proces
tant foch de Venus
de laureats y molt extrenus
haurien titol,
pero noy vem mot ni capitol
que parle delles
que molt cremades y meselles
no les nos dexe.

Donchs per molt mes q̄ tirey flexe
larch del mal dir
les desijam tostemps servir
amar y veure

tot quant dieu nons dexa creure
altre daquelles,
fino que viudes y donzelles
y les casades,
de tots mereixen ser honrades
y molt volgudes,
hauem jugat mil auengudes
per detornarles
restau cansats y may nafrarles
hauem pogut.
Lo blasphemar de la virtut
es molt gran vici,
vist del proces tot lartifici
del bon arbitre,
traure volem lo just salnitre
desta poluora:
passant per tot la fort tifora
de la justicia,
dexant a part prechs y malicia.

En nom de Deu
qui de no res frabricay feu
los cels y terra,
pascificant dels dos la guerra
pronunciam,
y molt conformes arbitram
semblant sentencia.

Diffinitiva.

Que tornen la fama y gran preminencia
a vergens y viudes, honestes y bones
y en altres tants metres, guarnits d'eloquencia
alegres publiquen, la gran excellencia
les honrres y gracies, de totes les dones:
Y puix qu'entre totes, ateny major gloria
dels estaments delles, tenint lo mes noble
mostrant la medulla, de nostra memoria
la palmay triumpho, llorer y victoria
deu rebre la verge, dels reys y del poble.

Als dos condemnantlos, que dells clar entenga
que verge y no viuda, lamich content prenga.

Lata senten.

Vidit Misser Guar-
diola.

Vidit M. Lluch Ricart.

Scriba,
Andreas Martinus
Pineda Not.

Impresso en Valencia, en casa de Ioan de
Arcos, a les espatles del estudi general.
Any. M. D. LXI.

Venense en casa de Olzina llibrer,
dauant la Deputacio.